

Věstník MŽP ČR, částka 8/2012

1.

METODICKÁ POMŮCKA

pro vyjasnění kompetencí v problematice územních systémů ekologické stability

Tato metodická pomůcka je určena orgánům ochrany přírody, dále k využití orgánům územního plánování a projektantům ÚSES a pozemkových úprav.

Jejím hlavním cílem je přispět ke sjednocení výkonu státní správy v oblasti aplikace ÚSES, zejména ke sjednocení postupu při uplatňování požadavků a stanovisek k ÚSES všech úrovní v procesu pořizování územně plánovací dokumentace, resp. při rozhodování v území, či při pozemkových úpravách. Měla by napomoci k lepší součinnosti věcně a místně příslušných orgánů ochrany přírody a územního plánování při zajišťování funkčního ÚSES jako celku.

Obsah:

- [1. Použité zkratky, legislativní normy, základní pojmy a odkazy z textu](#)
- [2. Právní úprava ÚSES](#)
- [3. Úloha OOP při tvorbě územně analytických podkladů](#)
- [4. Předkupní právo a vyvlastnění](#)
- [5. Zásady vymezování a upřesňování ÚSES, hierarchické úrovně ÚSES](#)
- [6. Působnost orgánů státní správy ve vztahu k ÚSES](#)
- [7. Zajištění prostupnosti pro živočichy v místě křížení dopravní infrastruktury se skladebnými částmi ÚSES](#)
- [8. Těžba nerostů v ÚSES - dohoda MŽP, MPO a ČBÚ](#)
- [9. Role MŽP v problematice ÚSES](#)
- [10. Doporučení - spolupráce s projektanty ÚSES, AOPK ČR](#)
- [11. Aktualizace metodické pomůcky](#)

[Příloha č. 1](#) - Právní statut udělování autorizace pro projektování ÚSES

[Příloha č. 2](#) - Limitující parametry ÚSES

1. POUŽITÉ ZKRATKY, LEGISLATIVNÍ NORMY, ZÁKLADNÍ POJMY A ODKAZY Z TEXTU

1.1 Použité zkratky:

AOPK ČR ... Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

ČBÚ ... Český báňský úřad

ČKA ... Česká komora architektů

DO ... dotčený orgán

DP ... dobývací prostor

CHKO ... chráněná krajinná oblast
CHLÚ ... chráněné ložiskové území
KPÚ ... komplexní pozemkové úpravy
KÚ ... krajský úřad
LHP ... lesní hospodářský plán
LHO ... lesní hospodářská osnova
LBC ... biocentrum místního významu (lokální biocentrum)
LBK ... biokoridor místního významu (lokální biokoridor)
M ÚSES ... místní územní systém ekologické stability (lokální ÚSES)
MO ... Ministerstvo obrany
MPO ... Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŽP ... Ministerstvo životního prostředí
NP ... národní park
NR ÚSES ... nadregionální územní systém ekologické stability
NRBC ... nadregionální biocentrum
NRBK ... nadregionální biokoridor
O ... obec
OOP ... orgán ochrany přírody
OPUOP ... odbory s působností na úseku ochrany přírody a krajiny
OPUUP ... odbory s působností na úseku územního plánování
ORP ... obecní úřad obce s rozšířenou působností
PO ... obecní úřad pověřené obce
R ÚSES ... regionální územní systém ekologické stability
RBC ... regionální biocentrum
RBK ... regionální biokoridor
RP ... regulační plán
ÚAP ... územně analytické podklady
ÚP ... územní plán
ÚPD ... územně plánovací dokumentace
ÚR ... územní rozhodnutí
ÚSES ... územní systém ekologické stability
VPO ... veřejně prospěšné opatření
ZCHÚ ... zvláště chráněné území
ZPF ... zemědělský půdní fond

ZÚR ... zásady územního rozvoje

1.2 Zkratky citovaných legislativních norem

Stavební zákon - zákon [č. 183/2006 Sb.](#), o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška [č. 395/1992 Sb.](#) - vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona [č. 114/1992 Sb.](#), o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška [č. 500/2006 Sb.](#) - vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a evidenci územně plánovací činnosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o autorizacích - zákon [č. 360/1992 Sb.](#), o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o ochraně přírody a krajiny - zákon [č. 114/1992 Sb.](#), o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o posuzování vlivů - zákon [č. 100/2001 Sb.](#), o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o ZPF - zákon [č. 334/1992 Sb.](#), o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o životním prostředí - zákon [č. 17/1992 Sb.](#), o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

1.3 Pojmy specifikované pro potřeby této metodické pomůcky

Biocentrum je biotop nebo soubor biotopů v krajině, který svým stavem a velikostí umožňuje trvalou existenci přirozeného či pozměněného, avšak přírodě blízkého ekosystému (vyhláška [č. 395/1992 Sb.](#)). Je jednou ze základních skladebných částí ÚSES.

Biocentrum vložené je biocentrum nižší hierarchické úrovně ÚSES, které je součástí biokoridoru vyšší hierarchické úrovně ÚSES. Do biokoridoru je biocentrum vloženo za účelem dodržení limitujících (maximálně možné) délky dílčích úseků biokoridoru [1\), 7\)](#).

Biokoridor je skladebná část ÚSES, která propojuje mezi sebou sousední biocentra a stavem svých ekologických podmínek a velikostí umožňuje nebo podporuje migraci organismů, nemusí jim však umožňovat trvalou existenci. Charakter společenstva biokoridoru se jednoznačně odvíjí od charakteru společenstev biocenter, která biokoridor spojuje. O tom, co je biokoridor a co není, rozhodují limitující parametry [1\), 7\)](#).

Biokoridor složený je biokoridor regionálního či nadregionálního významu s vloženými biocentry nižšího významu; do regionálního biokoridoru jsou dle potřeby vkládána místní (lokální) biocentra, do nadregionálního biokoridoru regionální a místní (lokální) biocentra, tak je možno prodloužit jeho celkovou přípustnou délku.

Ekologická stabilita je schopnost ekosystému vyrovnávat změny způsobené vnějšími činiteli a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce (zákon o životním prostředí).

Interakční prvek je krajinný segment, který na místní úrovni zprostředkovává příznivé působení základních skladebných částí ÚSES (biocenter a biokoridorů) do větší vzdálenosti pro okolní méně stabilní krajinu. Interakční prvky často umožňují trvalou existenci určitých druhů organismů, majících menší prostorové nároky (různé druhy rostlin, některé druhy hmyzu, drobní hlodavci, hmyzožravci, ptáci, obojživelníci atd.) a jsou nejčastěji využívány v rámci podrobnosti KPÚ jako opatření k vytváření systému ekologické stability.

Limitující parametry ÚSES [1\), 7\)](#) jsou dohodnuté mezní plošné či délkové hodnoty jednotlivých částí ÚSES, u kterých bylo zjištěno, že jsou-li ještě nevýhodnější, pak daný ekologicky významný segment krajiny již svou funkci rozhodně nemůže plnit. Limitující parametry jsou proto vyjádřením nesporných prostorově funkčních potřeb skladebných

částí ÚSES a rozhodují o jejich potenciální funkční způsobilosti.

Místní (lokální) ÚSES je nepravidelnou sítí skladebných částí, které reprezentují celou škálu reprezentativních skupin typů geobiocénů dané biochory.

Místní (lokální) biocentrum reprezentuje společenstva dané typické skupiny typů geobiocénů v rámci biochory.

Místní (lokální) biokoridor propojuje v místně významné migrační trase lokální biocentra.

Nadregionální ÚSES je nepravidelnou sítí skladebných částí, které reprezentují celou škálu biogeografických regionů (bioregionů) dané biogeografické podprovincie.

Nadregionální biocentrum reprezentuje typický soubor ekosystémů daného biogeografického regionu v rámci biogeografické podprovincie.

Nadregionální biokoridor propojuje v nadregionálně významných migračních trasách nadregionálních biocentra.

Opatření pro vytváření systému ekologické stability jsou součástí nejčastěji místní hierarchické úrovně ÚSES a k jejich realizaci nebývá nezbytné vypořádání všech zájmů v daném území, jak by tomu mělo být v plánu či projektu ÚSES. Jsou realizována např. na obecních pozemcích a nejčastějším typem jsou, kromě dosadeb již existujících skladebných částí ÚSES, interakční prvky (liniové či plošné prvky v krajině - remízky, větrolamy, aleje apod.)

Plochy a koridory nadmístního či republikového významu - svým významem, rozsahem nebo využitím ovlivní území více obcí nebo více městských částí na území hlavního města Prahy, popřípadě území více krajů, koridorem pak plocha vymezená pro umístění vedení dopravní a technické infrastruktury nebo opatření nestavební povahy (§2 odst. 1 písm. h), i) stavebního zákona).

Regionální ÚSES je nepravidelnou sítí skladebných částí, které reprezentují celou škálu typů biochor v daném biogeografickém regionu.

Regionální biocentrum reprezentuje typická společenstva dané biochory v rámci biogeografického regionu.

Regionální biokoridor propojuje v regionálně významné migrační trase regionální biocentra.

Skladebná část ÚSES je základní prostorově funkční jednotka ÚSES. Člení se na základě prostorově funkčních kritérií na biocentra, biokoridory a interakční prvky. Skladebná část ÚSES je segmentem krajiny, který je (nebo má být) tvořen relativně ekologicky stabilnějšími ekosystémy. Vyznačuje se (nebo se má vyznačovat) ekologickými podmínkami, umožňujícími trvalou existenci druhů přirozeného genofondu či alespoň jejich migraci. Existující (stávající) skladebné části ÚSES jsou ekologicky významnými segmenty krajiny.

1.4 Další pojmy používané v oblasti ÚSES

Níže uvedené základní pojmy ÚSES jsou uváděny pro informaci a k využití dotčenými orgány s působností v ÚSES. Upraveno podle publikace Metodické postupy projektování lokálního ÚSES (Maděra, Zimová, 2005)

Biocentrum funkční je tvořeno ekologicky významným segmentem krajiny, jehož velikost odpovídá alespoň stanoveným limitujícím parametrům [1](#)), [7](#)).

Biocentrum částečně funkční je z části tvořeno ekologicky významným segmentem krajiny, který, ač stabilní, nedosahuje limitujících parametrů [1](#)), [7](#)) biocentra.

Biocentrum nefunkční je skladebná část ÚSES, v níž jsou vhodné potenciální podmínky pro funkční biocentrum, ale v aktuálním čase v ní neexistuje vhodný ekologicky významný segment, ten je nutné teprve vytvořit a toto biocentrum je vymezeno v plánu ÚSES či ÚPD.

Poznámka: Kritérium nutné velikosti biocentra, aby bylo vůbec schopno trvalou existenci přírodě blízkého ekosystému zabezpečit, je dáno tzv. limitujícími

parametry^{1),7)}, které jsou rozdílné jak podle typu společenstva, tak podle jeho reprezentativnosti).

Biocentrum reprezentativní je tvořeno přírodními, přirozenými či antropicky podmíněnými, ale přírodě blízkými ekosystémy, které reprezentují ekosystémy typické pro danou biogeografickou jednotku. V rámci ÚSES musí mít cílově každá biogeografická jednotka alespoň jedno reprezentativní biocentrum; není-li možné jej vybrat z kostry ekologické stability, musí být navrženo nově.

Biocentrum unikátní je tvořeno přírodními, přirozenými, či antropicky podmíněnými, ale přírodě blízkými ekosystémy, které jsou v dané biogeografické jednotce zvláštní, výjimečné, a jejichž vznik a existence jsou podmíněny specifickými ekologickými podmínkami. Unikátní biocentra musí být navržena, jsou-li dané ekosystémy zastoupeny v kostře ekologické stability; nejsou-li, pak se do ÚSES nově nenavrhují.

Biodiverzita (biologická diverzita) je variabilita (různorodost) všech žijících organismů (včetně mj. suchozemských, mořských a jiných vodních ekosystémů) a ekologických komplexů, jejichž jsou součástí. Zahrnuje variabilitu (různorodost) v rámci druhů, mezi druhy i mezi ekosystémy.

Biogeografické jednotky jsou účelovou soustavou členění biosféry na základě její potenciální pestrosti. Nejnižší hierarchickou jednotkou tohoto členění jsou typologické jednotky - skupiny typů geobiocénů (STG). Vyšší jednotkou, rovněž typologickou, jsou biochory. Další, hierarchicky vyšší a již individuální jednotkou, je biogeografický region. Hierarchicky vyšší jsou potom biogeografické podprovincie a provincie, které jsou rovněž individuálními jednotkami a jsou odvozeny hlavně z makroklimatických podmínek a bariér šíření druhů. Jako zvláštní účelová biogeografická jednotka se v metodice používá i agregace příbuzných skupin typů geobiocénů. Dobře zpracované biogeografické členění území na základě trvalých ekologických podmínek je nezbytnou podmínkou správně vymezených úrovní ÚSES i jeho jednotlivých částí. Jde v podstatě o postižení pestrosti přírodních podmínek v člověkem neovlivněné krajině, tedy rámců ekologických podmínek vzniku a vývoje přírodních, přirozených, ale i antropicky podmíněných, přírodě blízkých ekosystémů. Biogeografický význam ÚSES určuje významnost daného systému v hierarchii požadavků obnovy a hájení. Podle významu jednotlivých částí ÚSES z hlediska reprezentativnosti rozlišujeme místní (lokální), regionální a nadregionální ÚSES. Areály populací různých druhů organismů se od sebe liší trvalými ekologickými podmínkami na různých úrovních biogeografického členění. Pro mnohé je nejnižší jednotkou, postihující změnu jejich trvalých životních podmínek, biochora, pro jiné část bioregionu, podprovincie i provincie. Od biogeografického významu se odvíjejí i prostorové, funkční a časové parametry biocenter a biokoridorů ÚSES. Tyto nároky obecně s nižšími úrovněmi ÚSES klesají, neboť obecně klesá i celková plocha jednotlivých jednotek. Např.: i ve zcela přírodní krajině je celková plocha STG, jako základní jednotky místního ÚSES, často tak malá, že tvoří autonomní životní prostředí pouze pro málo pohyblivé nebo vůbec nepohyblivé druhy rostlin a zvířat. Pro ostatní tvoří i v přírodní krajině jen část jejich autekologické niky. Naopak např. z hlediska velkých šelem je potřeba velmi rozsáhlé biocentrum (v řádově desetitisících ha), ale jejich životní nároky jsou obdobné v celé biogeografické podprovincii. Z definice je zřejmé, že hierarchické úrovně ÚSES se jednoznačně odvíjejí od hierarchické úrovně biogeografického členění. Všechny ostatní, často proklamované znaky jednotlivých úrovní ÚSES jsou pouze odvozené a nemají pro stanovení biogeografického významu význam! Tato zásada je velmi významná pro eliminaci subjektivních a často velmi nepřesných faktorů hodnocení různými autory. Hierarchie významnosti ÚSES, odvozené striktně od hierarchie biogeografického členění, zabezpečuje dodržení jednotné úrovně pohledu různých zpracovatelů a hodnotitelů na ÚSES v různých oblastech.

Biogeografický region (bioregion) je individuální biogeografickou jednotkou na

regionální úrovni. Společenstva biogeografického regionu jsou ovlivněna jeho polohou a mají charakteristické chorologické rysy (chorologie = nauka o areálech), které jsou výsledkem specifického postglaciálního vývoje. V rámci biogeografického regionu se většinou již nevyskytují jiné rozdíly v potenciální biotě než rozdíly způsobené odlišným ekotopem. Bioregion je zpravidla charakterizován také specifickým typem a určitou intenzitou antropického využívání, a tedy i svébytným současným stavem společenstev.

Biochora je vyšší jednotkou typologického členění v rámci biogeografické diferenciacie krajiny. Typ biochory tvoří typická kombinace skupin typů geobiocénů v rámci určitého biogeografického regionu. Typy biochor se vyznačují svébytným zastoupením, uspořádáním, kontrastností a složitostí kombinace typů geobiocénů v rámci vegetačních stupňů a ekologických (trofických a hydrických) řad. Tyto strukturální znaky jsou natolik výrazné, že je možno vymezit typy biochor a územně je odlišit od typů biochor jiných vlastností. Pro potřeby ÚSES se v rámci daného bioregionu za samostatnou biochoru považují všechny její prostorově oddělené segmenty.

Biokoridor přerušovaný je rozdělený jednou nebo několika propustnými bariérami. Spojuje ty typy společenstev, jejichž rozhodující většina druhů je schopna překonávat i větší vzdálenosti v prostředích pro ně jinak nepříznivých. Jde o společenstva antropicky podmíněná, jako jsou louky, pastviny a stepní lada v specifických podmínkách.

Biokoridor souvislý je po celé délce tvořen společenstvy s vysokým stupněm ekologické stability. Je nejbezpečnějším typem biokoridoru a je nutný pro migraci druhů společenstev vázaných na vyhraněný typ prostředí. Zejména některé druhy lesních a vodních společenstev nejsou schopny překonávat v biokoridoru úseky výrazně odlišných světelných a vlhkostních podmínek. Minimální přerušení, které působí ještě jako polopropustná bariéra, je ovšem v nezbytném případě možné.

Cílový typ společenstva je označení typu společenstva, pro jehož uchování či znovuoobnovení byl dotyčný ekologicky významný segment krajiny vybrán do ÚSES.

Ekologicky významný segment krajiny - EVSK - je základní skladebnou částí kostry ekologické stability. Je územím, které je tvořeno relativně ekologicky stabilnějšími ekosystémy. Vyznačuje se ekologickými podmínkami, umožňujícími trvalou existenci druhů přirozeného genofondu. Vybrané EVSK tvoří nejvýznamnější součást skladebných částí ÚSES. Ekologicky významný segment krajiny není definován zákonem, neboť jde o účelový pojem metodologického charakteru. Jeho zákonná ochrana je umožněna zejména institutem registrovaného významného krajinného prvku (§6 zákona o ochraně přírody a krajiny).

Geobiocenóza je suchozemské společenstvo rostlin, živočichů a mikroorganismů ve vzájemných vztazích s neživými složkami prostředí. Jedná se o prostorově vymezený suchozemský ekosystém; ve vazbě na Zlatníkovu rozlišování geobiocenóz a geobiocenoidů se za geobiocenózy považují zúženě jen ekosystémy 4. a 5. stupně ekologické stability.

Poznámka: Nezaměňovat s biogeocenózou, kterou je podle Sukačeva (1947, 1954) „část povrchu zemského, na němž biocenóza a jí odpovídající části atmosféry, litosféry a pedosféry i jejich vzájemné vztahy zůstávají stejnorodé, takže tvoří jednotný, vnitřně podmíněný komplex“.

Geobiocén je jednotka geobiocenózy přírodní a všech od ní vývojově pocházejících a do různého stupně změněných geobiocenóz včetně vývojových stádií, jaká se mohou vystřídat v segmentu určitých trvalých ekologických podmínek.

Kostra ekologické stability krajiny je soubor existujících, ekologicky relativně stabilnějších částí krajiny (ekologicky významných segmentů krajiny), vymezený bez ohledu na jejich funkční vztahy, tvoří zdroj genofondu pro ÚSES. V současné krajině má zásadní ekostabilizující význam. Ekologicky významné segmenty krajiny je účelné typizovat zejména podle jejich tvaru a rozlohy, nikoliv podle funkcí. Rozmístění kostry

ekologické stability je výsledkem lidské činnosti, která z hlediska naplňování potřeb člověka má logiku, z hlediska zákonitostí ekologických je však často nahodilá. Proto jsou nahodilé i případné funkční vztahy.

Skupina typů geobiocénů - STG - jsou sdružené typy geobiocénů s podobnými trvalými ekologickými podmínkami, zjišťovanými pomocí bioindikace rostlinnými společenstvy. Skupiny typů geobiocénů jsou označovány názvy hlavních dřevin původních lesních geobiocenóz. Nadstavbovými jednotkami geobiocenologické typizace jsou vegetační stupně a ekologické řady. Pro účely vymezování místního ÚSES používáme i rozlišení na STG reprezentativní a unikátní, a to podle jejich typičnosti pro danou biochoru.

Typ geobiocénů je soubor geobiocenózy přírodní a všech od ní pocházejících a do různého stupně změněných geobiocenóz včetně jejich vývojových stádií, jaká se mohou vystřídát v segmentu určitých trvalých ekologických podmínek.

1.5 Odkazy

Text této metodické pomůcky odkazuje na následující dokumenty:

- 1) Metodický pokyn MŽP ČR k postupu zadávání, zpracování a schvalování dokumentace místního územního systému ekologické stability (č.j. 600/760/94-OOP/2490/94). S ohledem na neprovázanost s platnou legislativou není součástí metodické pomůcky, k dispozici je na MŽP na vyžádání.
- 2) Metodický pokyn Odboru obecné ochrany přírody a krajiny Ministerstva životního prostředí, kterým se stanoví postup při poskytování podkladů a informací ke zpracování lesních hospodářských plánů (LHP) a lesních hospodářských osnov (LHO) a vypracování a vydávání závazného stanoviska orgánu ochrany přírody ke schválení LHP a protokolárnímu předání LHO. Metodický pokyn je připravován k vydání ve Věstníku MŽP do konce roku 2012.
- 3) Metodické postupy projektování lokálního ÚSES, Petr Maděra, Eliška Zimová, Ústav lesnické botaniky, dendrologie a typologie MZLU v Brně, a Löw a spol., Brno, 2005. Dokument je k dispozici v elektronické verzi *.pdf na MŽP na vyžádání.
- 4) Právní status udělování autorizace pro samostatnou specializaci „projektování územních systémů ekologické stability“ - Pověření MŽP ze dne 7.6.1994 pod č.j. M/2121/94 - viz [příloha č. 1](#)
- 5) [§101](#) a [§170](#) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů
- 6) Společné metodické sdělení MŽP a MMR k uplatňování požadavků dotčených orgánů k návrhu zadání územního plánu, č.j. 17404/ENV/12, 1108/610/12. Publikováno ve Věstníku MŽP č. 3/2012.
- 7) Limitující parametry ÚSES - viz [příloha č. 2](#)

2. PRÁVNÍ ÚPRAVA ÚSES

2.1 Zákon [č. 114/1992 Sb.](#), o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

[§3](#)

Vymezení pojmů

(1) Pro účely tohoto zákona se vymezují některé základní pojmy takto

- a) územní systém ekologické stability krajiny (dále jen "systém ekologické stability") je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální systém ekologické stability,

Komentář:

Pojem místní ÚSES je v praxi často nahrazován pojmem lokální ÚSES. Oba pojmy označují stejnou hierarchickou úroveň ÚSES (místní = lokální). Správnější je používání pojmu „místní“ v souladu s legislativou, ale v praxi se setkáme často s použitím pojmu „lokální“ (zejména v případě označení biocenter a biokoridorů místní úrovně ÚSES - viz pojmy).

[§4](#)

Základní povinnosti při obecné ochraně přírody

- (1) Vymezení systému ekologické stability, zajišťujícího uchování a reprodukci přírodního bohatství, příznivé působení na okolní méně stabilní části krajiny a vytvoření základů pro mnohostranné využívání krajiny stanoví a jeho hodnocení provádějí orgány územního plánování a ochrany přírody ve spolupráci s orgány vodohospodářskými, ochrany zemědělského půdního fondu a státní správy lesního hospodářství. Ochrana systému ekologické stability je povinností všech vlastníků a uživatelů pozemků tvořících jeho základ; jeho vytváření je veřejným zájmem, na kterém se podílejí vlastníci pozemků, obce i stát. Podrobnosti vymezení a hodnocení systému ekologické stability a podrobnosti plánů, projektů a opatření v procesu jeho vytváření stanoví Ministerstvo životního prostředí České republiky (dále jen "Ministerstvo životního prostředí") obecně závazným právním předpisem.

Bez komentáře

[§59](#)

Zajištění pozemků k tvorbě systému ekologické stability

- (1) K zajištění podmínek pro vytváření systému ekologické stability se v dohodě s vlastníkem pozemku uskuteční opatření, projekty a plány podle [§4](#) odst. 1.
- (2) Vyžaduje-li vytváření systému ekologické stability změnu v užívání pozemku, se kterou jeho vlastník nesouhlasí, nabídne mu pozemkový úřad výměnu jeho pozemku za jiný ve vlastnictví státu v přiměřené výměře a kvalitě, jako je původní pozemek, a to pokud možno v téže obci, ve které se nachází převážná část pozemku původního.
- (3) Na pozemky nezbytné k uskutečnění opatření, projektů a plánů tvorby systému ekologické stability podle [§4](#) odst. 1 se nevztahují ustanovení o ochraně zemědělského půdního fondu.

Komentář:

Ustanovení odstavce 2) se v praxi využívá jen při provádění pozemkových úprav, kde je však základním limitem nedostatek státní půdy pro tyto směny.

Z hlediska aplikace ustanovení odstavce 3) ve vazbě na zákon o ZPF je podstatné, že pro realizaci ÚSES na pozemcích, na kterých je platným územním plánem či pravomocným územním rozhodnutím vymezen ÚSES, se pozemky pro realizaci ÚSES ze ZPF nevyjímají, neplatí se z nich odvody, nestanovují se zábory zemědělského půdního fondu atd.

Vymezení skladebné části ÚSES je důvodem ke zvýšení odvodů za případné odnětí ze ZPF (např.

pro stavební účely). Toto zvýšení se vztahuje na plochy vymezené pro biocentra a biokoridory ÚSES, v případě nadregionálních biokoridorů pak pouze pro jejich upřesněné vymezení v územních plánech nikoli dle vymezení ploch a koridorů nadmístního významu v zásadách územního rozvoje, které jsou většinou vydané v měřítku 1:100.000 (v odůvodněných případech v 1:50.000 nebo 1:200.000) a nelze podle nich určit, které pozemky jsou zahrnuty do ÚSES a které nikoli. V případě, že neexistuje upřesněné vymezení z nadřazené dokumentace (plán ÚSES, závazná ÚPD, schválený plán společných zařízení KPÚ apod.), musí dojít k upřesnění vymezení ÚSES z nadřazené dokumentace v územním řízení. Teprve na základě pravomocného územního rozhodnutí, které závazně vymezení danou skladebnou část ÚSES na zájmových pozemcích v návaznostech na okolí, je možné spočítat správně odvody za odnětí ze ZPF např. pro stavební účely.

[§68](#)

Opatření ke zlepšování přírodního prostředí

- (1) Vlastníci a nájemci pozemků zlepšují podle svých možností stav dochovaného přírodního a krajinného prostředí za účelem zachování druhového bohatství přírody a udržení systému ekologické stability.
- (2) K provádění péče o pozemky z důvodů ochrany přírody mohou uzavírat orgány ochrany přírody či obce s vlastníky či nájemci pozemků písemné dohody. Písemnou dohodou lze upravit rovněž způsob hospodaření ve zvláště chráněných územích a ptačích oblastech.
- (3) Orgány ochrany přírody jsou oprávněny provádět samy či prostřednictvím jiného zásahy ke zlepšení přírodního a krajinného prostředí podle odstavce 1, neučiní-li tak k výzvě orgánu ochrany přírody vlastník či nájemce pozemku sám, zejména pokud jde o ochranu zvláště chráněných částí přírody a významných krajinných prvků.
- (4) Vlastníci a nájemci dotčených pozemků jsou povinni strpět provádění zásahů podle odstavce 3 a umožnit osobám, které je zajišťují, vstup na pozemky. Orgán ochrany přírody je povinen předem vyrozumět vlastníky či nájemce o rozsahu a době zásahu. Za případné škody vzniklé vlastníkům či nájemcům pozemků v souvislosti s těmito zásahy odpovídá orgán ochrany přírody, který zásahy nařídil. Tím není dotčena odpovědnost osob provádějících tyto zásahy.

Komentář:

Umožňuje orgánu ochrany přírody dohodnout se s vlastníkem či nájemcem na zachování dochovaného přírodního a krajinného prostředí, případně jeho zlepšení buď jeho vlastní činností, nebo činností OOP, kterou je vlastník či nájemce povinen strpět. Z hlediska ÚSES se jedná především o zachování stavu případně jeho zlepšení u realizovaných skladebných částí ÚSES.

[§77](#)

Působnost obcí s rozšířenou působností

- (1) Obecní úřady obcí s rozšířenou působností ve svém správním obvodu, nejde-li o zvláště chráněná území nebo jejich ochranná pásma,
 - q) uplatňují stanoviska k územním plánům a regulačním plánům z hlediska své přenesené působnosti a dále z hlediska přenesené působnosti obecních úřadů a pověřených obecních úřadů.
- (2) Obecní úřady obcí s rozšířenou působností vymezují a hodnotí místní systém ekologické stability podle [§4](#) odst. 1 mimo území národních parků, chráněných krajinných oblastí a ochranných pásem národních parků.

Komentář:

Viz popis kompetencí v [kapitole 6](#) této metodické pomůcky.

[§77a](#)

Působnost krajů a krajských úřadů

- (4) Krajské úřady dále ve svém správním obvodu, nejde-li o národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky a ochranná pásma těchto zvláště chráněných území anebo o vojenské újezdy
- x) uplatňují stanoviska k zásadám územního rozvoje a k územním plánům obcí s rozšířenou působností z hlediska zájmů chráněných tímto zákonem a dále k ostatním územním plánům (ÚP) a regulačním plánům (RP) z hlediska zájmů chráněných tímto zákonem, není-li příslušný jiný orgán ochrany přírody.
- (6) Krajské úřady vymezují a hodnotí regionální systém ekologické stability podle [§4](#) odst. 1 mimo území národních parků, chráněných krajinných oblastí a ochranných pásem těchto zvláště chráněných území.

Komentář:

Viz popis kompetencí v [kapitole 6](#) této metodické pomůcky.[§78](#)

Působnost správ národních parků a chráněných krajinných oblastí

- (10) Správy vymezují a hodnotí místní a regionální systém ekologické stability ([§4](#) odst. 1) na území chráněných krajinných oblastí, národních parků a jejich ochranných pásem.

Komentář:

Viz popis kompetencí v [kapitole 6](#) této metodické pomůcky.[§78a](#)

Působnost orgánů ochrany přírody na území vojenských újezdů

- (2) Ministerstvo obrany na území vojenských újezdů
- i) vydává stanoviska k územně plánovací dokumentaci jako dotčený orgán ochrany přírody z hlediska své působnosti,

Komentář:

Viz popis kompetencí v [kapitole 6](#) této metodické pomůcky.[§79](#)

Působnost Ministerstva životního prostředí

- (3) Ministerstvo životního prostředí dále
- a) provádí vymezení a hodnocení nadregionálního systému ekologické stability podle [§4](#) odst. 1,
- q) uplatňuje stanoviska k politice územního rozvoje a k zásadám územního rozvoje z hlediska zájmů chráněných tímto zákonem,
- t) vykonává působnost orgánů ochrany přírody na pozemcích a stavbách, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy

Komentář:

Viz popis kompetencí v [kapitole 6](#) této metodické pomůcky.

2.2 Vyhláška MŽP ČR [č. 395/1992 Sb.](#), kterou se provádějí některá ustanovení zákona [č. 114/1992 Sb.](#), o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Vymezení a hodnocení územního systému ekologické stability krajiny

(k §4 odst. 1 zákona)

§1

Pro účely této vyhlášky se vymezují následující pojmy územního systému ekologické stability krajiny (dále jen "systém ekologické stability")

- a) biocentrum je biotop [§3 odst. 1) písm. i) zákona] nebo soubor biotopů v krajině [§3 odst. 1) písm. k) zákona], který svým stavem a velikostí umožňuje trvalou existenci přirozeného či pozměněného, avšak přírodě blízkého ekosystému [§3 odst. 1), písm. j) zákona],
- b) biokoridor je území, které neumožňuje rozhodující části organismů trvalou dlouhodobou existenci, avšak umožňuje jejich migraci mezi biocentry a tím vytváří z oddělených biocenter síť.

Komentář:

Novelizované znění zákona o ochraně přírody a krajiny má pod výše uvedenými odkazy definice jiných pojmů. Pojmy, na něž tento paragraf odkazuje nově naleznete - biotop - pod §3 odst. 1) písm. k), krajina - pod §3 odst. 1) písm. m).

§2

- (1) Vymezení místního, regionálního i nadregionálního systému ekologické stability stanoví orgány ochrany přírody v plánu systému ekologické stability.
- (2) Plán systému ekologické stability obsahuje
 - a) mapový zákres existujících a navržených biocenter a biokoridorů s vyznačením zvláště chráněných částí přírody, a to v měřítku 1:50 000 a větším pro nadregionální a regionální systém ekologické stability a v měřítku 1:10 000 a větším pro místní systém ekologické stability,
 - b) tabulkovou a popisnou část charakterizující funkční a prostorové ukazatele, zejména rozmanitost ekosystémů, charakteristiky zvláště chráněných částí přírody, prostorové vazby, nezbytné prostorové údaje (minimální plochy biocenter, maximální délky biokoridorů a jejich minimální nutné šířky) a jejich současný stav,
 - c) bližší odůvodnění včetně návrhů rámcových opatření k jeho zachování a zlepšení.
- (3) Plán systému ekologické stability je podkladem pro projekty systému ekologické stability podle §4, provádění pozemkových úprav, pro zpracování územně plánovací dokumentace, pro lesní hospodářské plány a pro vodohospodářské a jiné dokumenty ochrany a obnovy krajiny. Zpracování plánu systému ekologické stability provádějí odborně způsobilé osoby.

Komentář:

Citované ustanovení odkazuje na potřebu zpracovávat plány ÚSES alespoň v měřítku 1:50.000 a podrobnějším (tj. 1:25.000 či 1:10.000 a větším) pro NR a R ÚSES, pro M ÚSES pak v měřítku 1:10.000 a podrobnějším (tj. 1:5.000 či 1:2.000 a větším) včetně tabulkové a popisné části a odůvodnění opatření, která jsou pro zachování či zlepšení funkčnosti ÚSES nezbytná. Odstavec 3 pak dává povinnost zpracování plánu ÚSES odborně způsobilou osobou. Tou je autorizovaný projektant územních systémů ekologické stability, jemuž autorizaci uděluje ČKA⁴). S ohledem k využití plánu ÚSES podle odst. 3 má měřítko plánu ÚSES odpovídat měřítku územního plánu, komplexní pozemkové úpravy, LHO, LHP apod. Podrobněji viz podkapitola Plán ÚSES v kapitole 5 této metodické pomůcky.

§3

- (1) Orgán ochrany přírody průběžně provádí hodnocení systému ekologické stability (dále jen "hodnocení") z hlediska jeho stabilizační funkce.
- (2) Hodnocení obsahuje zejména upřesnění hranic, úrovně biologické diverzity, hodnocení druhové skladby porostů a schopnosti ekosystému odolávat znečištění, erozi či jiné fyzikální nebo chemické zátěži prostředí. Jeho výsledkem je určení, zda systém ekologické stability je vyhovující, tj. přesně vymezený a schopný bez dalších opatření plnit stabilizující funkce v krajině, nebo nevyhovující, tj. vyžadující vymezení či doplnění biocenter a biokoridorů.

Komentář:

OOP nejen na základě zpracovaných plánů ÚSES (dle §2 vyhlášky), ale zejména na základě vymezení ÚSES v ÚPD hodnotí jeho funkčnost průběžně (tedy nejen v případě zásahů do vymezeného ÚSES). Na základě těchto hodnocení probíhá aktualizace plánu ÚSES, následně ÚAP a poté případně uplatnění požadavků na vymezení nebo změnu vymezení ÚSES v ÚPD. Požadavek na změnu vymezení ÚSES v platné ÚPD musí být vždy odborně dobře odůvodněn a měl by vyplynout z určených problémů k řešení v ÚAP. Hodnocení ÚSES je vhodné provázat s termíny stanovenými stavebním zákonem v procesu pořizování ÚPD.

I když vyhláška dává kompetenci k hodnocení OOP, je vhodné a účelné přizvat k této činnosti odborně způsobilou osobu - autorizovaného projektanta územních systémů ekologické stability ČKA^{1),4)}

§4

- (1) Projekty k vytváření systému ekologické stability (dále jen "projekty") jsou souborem přírodovědné, technické, ekonomické, organizační a majetkoprávní dokumentace; jsou nezbytným podkladem zejména k provádění pozemkových úprav.
- (2) Podkladem pro zpracování projektu je schválená územně plánovací dokumentace nebo plán systému ekologické stability.
- (3) Projekty podle odstavce 1 zajišťují právnické a fyzické osoby uvedené v §4 odst. 1 zákona. Jejich zpracování provádějí odborně způsobilé osoby.

Komentář:

Projekty by měly být zpracovávány na základě závazného vymezení ÚSES v ÚPD, ÚR, KPÚ či LHP. V případě, že neexistuje upřesněné vymezení ÚSES (plán ÚSES, schválený plán společných zařízení KPÚ, závazná ÚPD apod.), musí dojít k upřesnění vymezení ÚSES z nadřazené dokumentace v územním řízení.

§5

- (1) Plán systému ekologické stability a projekt systému ekologické stability schvalují příslušné orgány územního plánování v územně plánovací dokumentaci nebo v územním rozhodnutí.
- (2) Před schválením předkládá příslušný orgán ochrany přírody návrh plánu systému ekologické stability nebo zpracovaný projekt systému ekologické stability k posouzení a projednání dotčeným orgánům státní správy a účastníkům řízení.
- (3) Pro objektivní posouzení návrhu plánu systému ekologické stability nebo zpracovaného projektu systému ekologické stability si před jeho schválením mohou orgány ochrany přírody zajistit posouzení u odborně způsobilých právnických či fyzických osob.

Komentář:

Viz podkapitola [5.1.1](#) Plán ÚSES této metodické pomůcky.

[§6](#)

- (1) Opatření k vytváření systému ekologické stability se rozumí návrh a realizace dílčích či jednoduchých doplnění systému ekologické stability, zejména místního, které vzhledem k nenáročným technickým, ekonomickým, organizačním a majetkoprávním podmínkám nevyžaduje předchozí zpracování plánu či projektu podle [§4](#) a 5 (např. doplňková výsadba stávajícího biocentra či biokoridoru, založení nevelkého remízu, výsadba či dosadba liniové zeleně).
- (2) Opatření podle odstavce 1 zabezpečují právnické a fyzické osoby uvedené v [§4](#) odst. 1 zákona.

Komentář:

Opatření k vytváření systému ekologické stability jsou součástí nejčastěji místní hierarchické úrovně ÚSES a k jejich realizaci nebývá nezbytné vypořádání všech zájmů v daném území, jak by tomu mělo být v plánu či projektu ÚSES. Jsou realizována např. na obecních pozemcích a nejčastějším typem jsou, kromě dosadby již existujících skladebných částí ÚSES, interakční prvky (liniové či plošné prvky v krajině - remízky, větrolamy, aleje apod.). Tyto jsou realizovány nejčastěji v rámci plánu společných zařízení KPÚ. Jelikož interakční prvky nejsou definovány v legislativě, je vhodnější označovat je jako opatření k vytváření systému ekologické stability.

Poznámka:

Stavební zákon stanoví krajskému úřadu povinnost pořídit ZÚR ([§187](#) odst. 3), ale obcím dává možnost (nikoli povinnost) pořídit ÚP ([§44](#) zákona č. 183/2006 Sb.). Z těchto důvodů může dojít k situaci, kdy je pro danou lokalitu vydaná pouze nadřazená dokumentace (tj. ZÚR v měřítku 1:100.000, 1:50.000, popř. 1:200.000), ale území nebude řešeno zpřesněním v detailu územního plánu. Podobná situace nastává i v okamžiku, kdy dříve vydaný územní plán je v rozporu s následně vydanou ZÚR ([§54](#) odst. 5 stavebního zákona). Zde má obec povinnost uvést územní plán do souladu se ZÚR či PÚR a do té doby nelze rozhodovat podle částí ÚP, které jsou v rozporu se ZÚR, ani zde tedy není zpracované zpřesnění vymezení ÚSES z nadřazené ÚPD.

Pak je vhodné zpracovat v souladu s nadřazenou dokumentací plán ÚSES, který bude sloužit jako odborný podklad pro uplatňování závazných stanovisek do řízení vedených podle stavebního zákona, nebo může být na návrh orgánu ochrany přírody projednán v rámci územního řízení a závazně vymezen vydaným územním rozhodnutím o využití území. Rozhodne - li se obec následně pořídit územní plán, bude plán ÚSES, pokud byl předán do územně analytických podkladů, neopomenutelným podkladem pro návrh nového územního plánu.

V této souvislosti je třeba mít na zřeteli, že stavební zákon ([§188](#)) v roce 2015 ukončuje přechodné období tím, že dnem 31.12.2015 ukončuje platnost všech územních plánů obcí a územních plánů sídelních útvarů pořízených a schválených před účinností nového stavebního zákona (tj. vydaných do 31.12.2006).

3. ÚLOHA OOP PŘI TVORBĚ ÚZEMNĚ ANALYTICKÝCH PODKLADŮ

Metodický návod č. 1 A (Standard sledovaných jevů pro územně analytické podklady obcí), který zpracoval a zveřejňuje Ústav územního rozvoje v Brně, uvádí jako poskytovatele jevu č. 21 - územní systém ekologické stability pro nadregionální ÚSES - AOPK ČR, pro regionální ÚSES - krajské úřady mimo území NP, jejich ochranných pásem a CHKO, dále správy NP a CHKO na území NP, jejich ochranných pásem a CHKO a pro místní ÚSES - obecní úřad obce s rozšířenou působností mimo území NP, jejich ochranných pásem a CHKO a správy NP a CHKO na území NP,

jejich ochranných pásem a CHKO. Územím vojenských újezdů se zmíněný metodický návod nezabývá.

Na údaje ÚSES je možné pohlížet ze dvou základních hledisek: závaznosti vymezení a věcné správnosti vymezení.

Z hlediska závaznosti vymezení lze členit ÚSES na závazné vymezení v platné ÚPD, vydaném územním rozhodnutím, schválené KPÚ, přijatém LHP²⁾ a na vymezení ostatní tedy nezávazné (např. v plánech ÚSES, revidovaných generelech ÚSES apod.). Je-li ÚPD vydána před zpracováním KPÚ, je ÚPD závazným podkladem. Je-li ÚPD vydána po schválení KPÚ (respektive plánu společných zařízení), pak musí ÚPD respektovat právní stav území po schválení KPÚ (tj. vymezení ÚSES v ní schválené). Stejně tak je tomu v případě vymezení ÚSES v LHP či územním rozhodnutí.

Z hlediska věcné správnosti pak na vymezení věcně správná a nesprávná (z hlediska odborné správnosti a dodržení metodiky pro vymezování ÚSES³⁾).

Poskytovatelem vymezení ÚSES z platné ÚPD je orgán územního plánování, který tuto ÚPD pořídil.

Poskytovatelem věcně správného vymezení - tzv. koncepčního vymezení ÚSES (v případě že aktuální vymezení dle ÚPD není věcně správné nebo existuje jiné vhodnější řešení) je orgán ochrany přírody dle svých územních kompetencí (ORP, kraj, správy NP a CHKO, újezdní úřady, MŽP prostřednictvím AOPK ČR). Koncepční vymezení ÚSES, odlišné od stavu v územně plánovací dokumentaci, musí být orgány ochrany přírody předáváno jako záměry na provedení změn v území pro potřeby ÚAP (§27 odst. 2 a 3 stavebního zákona), kde případná jiná vhodnější řešení ÚSES budou podchycena v záměrech na provedení změn v území (graficky ve výkrese záměrů na provedení změn v území), zejména však určené problémy k řešení v ÚPD kraje či obce (graficky ve výkrese problémů k řešení v ÚPD kraje či obce).

Úkolem OOP je průběžně provádět hodnocení územního systému ekologické stability z hlediska jeho stabilizační funkce (§3 vyhlášky č. 395/1992 Sb.). OOP v rámci tohoto hodnocení v souladu s kompetencí danou zákonem o ochraně přírody a krajiny sledují změny platného vymezení ÚSES ve svém správním území (tj. toho vymezení, které je obsaženo ve schválené a vydané ÚPD). Zároveň průběžně aktualizují odborně podložený a metodicky správný koncepční návrh vymezení ÚSES (plán ÚSES) jako zásadní podklad pro aktualizaci územně analytických podkladů (ÚAP) obcí, vztahující se k jevu č. 118 (jiné záměry) podle vyhlášky č. 500/2006 Sb. Na základě takto poskytnutého podkladu do ÚAP bude v rámci zpracování rozboru udržitelného rozvoje území (aktualizovaném pravidelně ve dvouletém intervalu dle §28 odst. 1 stavebního zákona) identifikován problém k řešení v ÚPD, jehož výsledkem je upřesnění, výjimečně řádně odborně odůvodněná změna vymezení ÚSES v ÚPD při pořizování nové ÚPD nebo její změny.

Z těchto důvodů je nezbytné, aby OOP poskytovaly do ÚAP podklad odborně a metodicky správný, v němž ale může být v řádně odborně odůvodněných případech ÚSES vymezen odlišně od stávající schválené a platné ÚPD. Prostřednictvím nástrojů územního plánování by mělo dojít k vyřešení těchto případných rozdílů a dosud platné vymezení ÚSES by mělo být revidováno a upraveno na podkladě koncepčního odborně a metodicky správného návrhu vymezení ÚSES. Cílem tedy je skrze odborně a metodicky správné vymezení v územně analytických podkladech OOP stabilizovat toto vymezení v ZÚR a v územním plánu.

Předpokladem efektivní ochrany ÚSES je vedle odborně a metodicky správného plošného vymezení v ÚP také stanovení podmínek pro využití ploch v zájmu ochrany a zajištění funkčnosti ÚSES, vyřešení majetkoprávních vztahů k pozemkům, na nichž je ÚSES vymezen a zajištění podmínek pro budoucí realizaci (založení) skladebných částí ÚSES a jejich správu.

Poznámka:

Zpracování vymezení ÚSES pro ÚPD, ÚR, KPÚ i LHP provádí vždy projektant územních systémů

ekologické stability^{1),4)}, který je zodpovědný za správnost vymezení či upřesnění v souladu s metodickými principy vymezování ÚSES.

Záměry k zapracování do ÚPD (např. na vymezení ÚSES, na upřesnění ÚSES, výjimečně na řádně odůvodněnou změnu vymezení ÚSES) se poskytují (bezodkladně po jejich vzniku) do územně plánovacího podkladu, kterým jsou od 1.1.2007 územně analytické podklady obcí a kraje. V rámci pravidelné aktualizace územně analytických podkladů jsou tyto záměry prověřeny v rozboru udržitelného rozvoje území a určeny jako problémy k řešení v ÚPD. Výjimečně je možné uplatnit záměry na upřesnění ÚSES i do samotného procesu pořizování ÚPD.

Obsah dosavadní územně plánovací dokumentace obce, jejíž ukončení platnosti se díky přechodným ustanovením §188 odst. 1 stavebního zákona blíží, není v případě pořizování nového územního plánu závazný (toto vyplývá z logiky územního plánování - pokud by byl závazný, nedal by se změnit, proto je nezbytné, aby OOP do nových ÚP uplatnilo znovu všechny požadavky z hlediska ochrany přírody a krajiny, tedy i ÚSES). Z tohoto důvodu je třeba, aby OOP průběžně aktualizoval a poskytoval koncepční návrh vymezení ÚSES jako podklad pro územně analytické podklady (jev 21, jev 118 části A a jev 37 části B přílohy č. 1 vyhlášky č. 500/2006 Sb.) údaje o ÚSES a požadoval jejich zapracování do ÚP v rámci požadavků dotčených orgánů při zadání ÚP, případně ve zprávě o uplatňování územního plánu či zásad územního rozvoje.

4. PŘEDKUPNÍ PRÁVO A VYVLASTNĚNÍ⁵⁾

ÚSES je možné v ÚPD vymežit dle §101 stavebního zákona jako veřejně prospěšné opatření (VPO) dle §2 odst. 1 písm. m.

Práva potřebná pro uskutečnění VPO lze odejmout (institut vyvlastnění) či omezit (institut předkupního práva), jsou-li vymezena ve vydané ÚPD a jde-li o založení skladebných částí územního systému ekologické stability (§170 odst. 1 písm. b) stavebního zákona).

Předkupní právo podle ustanovení §101 stavebního zákona má povahu věcného práva, které se zapisuje do katastru nemovitostí a které působí vůči všem vlastníkům pozemků určených územním plánem nebo regulačním plánem pro VPO. Pozemky pro realizaci ÚSES jako VPO, na něž je vázána možnost uplatnění předkupního práva, případně vyvlastnění, se v současné době zajišťují prostřednictvím ÚPD. Při projednávání ÚPD může uplatnit námitku každý vlastník pozemku, na němž je ÚSES jako VPO vymezen. O vypořádání námitek rozhoduje zastupitelstvo příslušné k vydání dané ÚPD na základě návrhu rozhodnutí o námitkách, který zpracuje pořizovatel ve spolupráci s určeným zastupitelem. Příslušný orgán ochrany přírody se v souladu s platnou judikaturou Nejvyššího správního soudu musí k námitce, týkající se jeho kompetence, vyjádřit. DO uplatní na závěr veřejného projednání svá stanoviska k připomínkám a námitkám. Pokud tak neučiní, obdrží od pořizovatele žádost o vyjádření. Pokud se OOP jako dotčený orgán k námitce nevyjádří a neposkytne tak pořizovateli ÚPD řádné argumenty pro odůvodnění nutnosti vymezování tohoto VPO pro účely ÚSES, nemá zastupitelstvo pro své rozhodnutí o námitce podporu dotčeného orgánu a zastupitelstvem nemusí být schválena. Navíc může být při přezkumu územního plánu rozhodnutí o námitce pokládáno za nedostatečně odůvodněné.

Poznámka:

Obecně lze konstatovat, že se vlastníci pozemků, na nichž je navrženo vymezení ÚSES, více brání, pokud jsou jejich pozemky zahrnuty do veřejně prospěšných opatření a jsou v katastru nemovitostí zavkládovány s předkupním právem obce, kraje nebo státu. Je to dáno zejména absencí plánů ÚSES nebo jejich nedostatečným projednáním dle §5 vyhlášky č. 395/1992 Sb., tedy vlastníci se dozví o omezení svých práv většinou až při veřejném projednání příslušné ÚPD či při zavkládování na katastru nemovitostí.

V případě nadregionálního územního systému ekologické stability by mělo být zavkládováno předkupní právo pro stát, v případě regionálního ÚSES pro daný kraj a v případě skladebných částí místního ÚSES, k jejichž vymezování a hodnocení jsou dle zákona o ochraně přírody a krajiny kompetentní obecní úřady obcí s rozšířenou působností, pak jednotlivé obce. Jako VPO s možností vyvlastnění či uplatnění předkupního práva by měly být vymezovány jen ty části ÚSES, které nejsou funkční a je u nich možnost výkupu pro budoucí realizaci (dohoda s vlastníkem apod.).

5. ZÁSADY VYMEZOVÁNÍ A UPŘESŇOVÁNÍ ÚSES, HIERARCHICKÉ ÚROVNĚ ÚSES

Územně plánovací dokumentace kraje, vymezující nadregionální a regionální úroveň ÚSES pro celé území kraje, jsou zásady územního rozvoje. ÚSES je v nich vymezován jako plochy a koridory nadmístního či republikového významu.

Poznámka

V původní republikové koncepci byl NR ÚSES vymezen pomocí osy a ochranné zóny, které měly být v ÚPD upřesněny. Některé ZÚR tento systém převzaly, jiné vymezují koridory pro upřesnění vymezení NRBK, což také odpovídá původní myšlence využít ochrannou zónu pro upřesňování v rámci ÚPD či KPÚ. Ochranná zóna NRBK však není definována legislativou a je tedy vhodné ji v nadřazené dokumentaci nevymezovat jako ochrannou zónu. Vhodnější je využití ploch a koridorů nadmístního či republikového významu, které jsou definovány ve stavebním zákoně. V rámci těchto ploch a koridorů by pak mělo docházet ke zpřesňování NR ÚSES. Problematickou se jeví šíře těchto koridorů a ploch, která často neumožňuje vhodné upřesnění skladebných částí NR ÚSES v ÚPD, neboť omezuje možnost posunu NRBK mimo tento koridor či plochu. Vhodným řešením by bylo nastavení šíře podobně jako tomu bylo u republikové koncepce do doby upřesnění v ÚP a následně v rámci aktualizace nadřazené dokumentace zpracovat upřesněné vymezení do ZÚR.

ÚPD obce, upřesňující vymezení nadregionální a regionální úroveň ÚSES a vymezující lokální úroveň ÚSES s přesností na jednotlivé funkční plochy pro celé správní území obce, je územní plán.

Jak kraj, tak i obec mohou pořídit další typ ÚPD, kterým je regulační plán. Jeho cílem však není stanovit koncepci řešení, nýbrž u části území kraje/obce podrobněji prověřit koncepční řešení přijaté v ZÚR/v ÚP a stanovit podrobné podmínky pro využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb (například procento zastavěnosti pozemku zahrnutého do ÚSES - rozvolněná rekreační zástavba v NRBK, která v konečném důsledku nepůsobí rušivě, ale je třeba ji z hlediska NRBK regulovat, aby nedocházelo k narušování funkcí NR ÚSES). Z tohoto důvodu není RP v této metodické pomůcce dále rozpracován.

5.1 Vymezení hierarchických úrovní ÚSES a základní zásady vymezování ÚSES

Vymezení územního systému ekologické stability provádějí podle §4 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny orgány ochrany přírody a územního plánování ve spolupráci s orgány vodohospodářskými, ochrany zemědělského půdního fondu a státní správy lesního hospodářství. S tím koresponduje ustanovení §5 odst. 1 vyhlášky č. 395/1992 Sb. Za platné (právně závazné) lze tedy považovat pouze takové vymezení ÚSES, které je součástí vydané územně plánovací dokumentace, schváleného návrhu KPÚ, přijatého LHP nebo takové, na které se vztahuje pravomocné územní rozhodnutí.

Rozhodujícím kritériem pro vymezení ÚSES je biogeografická pestrost krajiny co do rozmístění typů ekologických podmínek a jejich přirozené, na člověku nezávislé vazby, tedy potenciální, nikoliv aktuální stav bioty v území. Jednotlivé skladebné části ÚSES jsou biocentra a biokoridory.

Součástí ÚSES jsou i opatření k vytváření systému ekologické stability (dosadby, interakční prvky atd.). Biocentra a biokoridory vytvářejí prostorový základ ÚSES a mají základní cíl - uchování přirozeného genofondu krajiny. Tento cíl však neznamená konzervaci společenstev, nýbrž podporování jejich přirozeného vývoje. Zejména u nově realizovaných biocenter či biokoridorů jde o podporu a umožnění co nejpřirozenějšího vývoje společenstva, vznikajícího v daných ekologických podmínkách. Je tedy důležité vymezovat a zakládat ÚSES i v krajině s podstatně a trvale změněnými stanovištními podmínkami (jako například v území změněném horní nebo průmyslovou činností a jejími vlivy), aby byla podpořena ekologická stabilita těchto, antropickou činností degradovaných, území a eliminován jejich bariérový efekt.

Poznámka:

Detailní vymezení ÚSES by mělo vždy probíhat v určité lokalitě ve všech vyskytujících se hierarchických úrovních, a to v pořadí upřesňování od nadregionální, přes regionální směrem k vymezení místní (lokální) úrovně.

5.1.1 Plán ÚSES

Plán ÚSES je odborným podkladem OOP pro uplatňování požadavků a stanovisek k vymezování ÚSES v územním plánu, komplexní pozemkové úpravě či při rozhodování o území. V případě, že pro dané území není dosud plán ÚSES zpracován, případně je zde pouze generel ÚSES se zákresem minimálních nároků pro zachování funkčnosti systému bez bližší specifikace a rozboru širších vztahů, musí být provedena revize těchto podkladů. Při zpracovávání revidovaného či nového plánu ÚSES je nezbytné vycházet ze schváleného vymezení ÚSES v územně plánovací dokumentaci (tj. ze ZÚR i ÚP, případně regulačního plánu, potažmo platných územních rozhodnutí), případně zhodnotit a zahrnout i schválenou komplexní pozemkovou úpravu či přijatý LHP.

Poznámka

Generel ÚSES je jedna z dříve hojně využívaných schematických forem vymezení ÚSES, která ÚSES vymezuje pouze na základě přírodovědných hledisek v minimalizovaných plošných nárocích jako nepostradatelné a neporušitelné minimum, z něhož už nejde ubírat. Byl proto vymezován co nejvolněji a byly v něm vyjádřeny pouze přírodní danosti (místní ekologické podmínky a vyspělá a okamžitě nenahraditelná společenstva). Generely ÚSES měly být rozpracovány do podrobnosti plánu či projektu ÚSES, což se ne vždy stalo. Tato dokumentace neřešila další vztahy v řešeném území (tj. majetkoprávní, jiné veřejné zájmy apod.) a je nezbytné generely ÚSES podrobit revizi, případně dopracovat do podoby plánu ÚSES.

Zpracování plánů ÚSES zajišťují kompetentní OOP vždy v úzké spolupráci s orgány s působností na úseku územního plánování (ať už jako oborový podklad OOP či v rámci procesu pořizování ÚPD). Příslušnými orgány ochrany přírody jsou pro zpracování plánu NR ÚSES MŽP, pro zpracování plánu R ÚSES KÚ mimo území NP, jejich ochranného pásma a CHKO a území vojenských újezdů. Na území NP, jejich ochranných pásem a CHKO pak Správy NP a CHKO, na území vojenských újezdů újezdní úřady. Oba tyto plány ÚSES jsou základním podkladem pro závazné vymezení R a NR ÚSES v krajské územně plánovací dokumentaci, tj. ZÚR. KÚ následně poskytují zpracovatelům ÚP, KPÚ apod. platné vymezení NR a R ÚSES, vydané v rámci ZÚR v měřítku 1:100.000, 1:50.000, popř. 1:200.000, které je závazným vymezením pro přípravu plánů M ÚSES, pořizování ÚP, ÚR, KPÚ či LHP. Plán M ÚSES musí toto vymezení upřesnit v příhodném měřítku, doplnit vložená místní biocentra do NRBK či RBK a propojit síť i na místní úrovni. Plán M ÚSES tedy řeší ÚSES všech hierarchických úrovní NR - R - M ÚSES tak, aby byly dodrženy metodické postupy vymezování a upřesňování ÚSES. Z tohoto důvodu je kompletní plán M ÚSES zpracován nejlépe pro území ORP v měřítku 1:10.000 a podrobnějším ve vazbě na vymezení ÚSES v sousedních ORP.

Příslušným OOP je ORP pro zpracování plánu M ÚSES mimo území NP, jejich ochranného pásma a

CHKO a území vojenských újezdů. Na území NP, jejich ochranných pásem a CHKO jej pak zpracovávají Správy NP a CHKO, na území vojenských újezdů újezdní úřady.

Plán M ÚSES musí vyřešit koncepčně méně vhodné vymezení ÚSES v ÚPD či předchozích odborných podkladech (generely ÚSES apod.), kde nejsou například dodržena odborná a metodická východiska (například - ÚSES nemá spojitý charakter či je vymezen na nevhodných potenciálních stanovištích nebo v zastavěném území bez odůvodnění, proč bylo nezbytné jej takto vymezit).

Dále musí specifikovat podmínky využití ploch a koridorů tvořících ÚSES, které jsou následně uplatněny OOP v procesu pořizování ÚPD obcí (k návrhům zadání ÚP a RP, resp. k návrhům ÚP a RP), KPÚ, LHP a v územních řízeních.

Takto revidované či zpracované plány M ÚSES, které zahrnují i upřesnění NR a R ÚSES je nezbytné projednat z hlediska upřesnění NR ÚSES s MŽP, z hlediska R ÚSES s krajským úřadem (odborné s působností na úseku ochrany přírody) mimo území NP, jejich ochranných pásem a CHKO, případně se Správou NP či CHKO na jejich územích. V případě vojenských újezdů pak ve spolupráci s příslušným újezdním úřadem.

Plán ÚSES nebo jeho revizi zpracovává vždy projektant územních systémů ekologické stability [1\), 4\)](#), který je zodpovědný za správnost vymezení či upřesnění v souladu s metodickými principy vymezování ÚSES. Plán ÚSES musí být vždy označen jeho platnou autorizací (otisk razítka a podpis).

Ve smyslu stávající úpravy stavebního zákona má být takto zpracovaný plán ÚSES poskytnut do územně analytických podkladů obcí, nad rámec požadavků vyhlášky [č. 500/2006 Sb.](#), ale ve vazbě na ustanovení [§29](#) odst. 4 stavebního zákona též do ÚAP krajů, za účelem jeho vymezení v rámci pořízení či aktualizace ÚPD obcí či krajů.

Pokud se v ÚAP nenachází tento koncepční podklad (ÚAP - jiné záměry - jev č. 118), je možné zpracovat plán ÚSES a projednat jej v rámci přípravy a projednání ÚP obce. I při takto připravovaném plánu ÚSES je vždy nezbytná přítomnost autorizovaného projektanta ÚSES a úzká spolupráce s OOP. Tento postup je nejvhodnější uplatnit tam, kde se jedná o upřesnění nadřazené dokumentace bez nutnosti výraznějších úprav vymezení ÚSES.

V případě, že jsou nezbytné zásadnější úpravy dosud platného vymezení, například z důvodu chybně aplikovaných metodických postupů u dříve zpracovaného vymezení ÚSES, případně ponechání generelového pojetí bez dopřesnění do podrobnosti plánu ÚSES, je nezbytné nejdříve zpracovat revizi či nový plán ÚSES v návaznostech na všechny hierarchické úrovně a okolní obce a tento poskytnout do ÚAP jako záměr k řešení.

Na tomto místě je však nezbytné upozornit, že takové změny vymezení ÚSES v aktualizaci ZÚR mohou vyvolat dvojí náklady:

- 1) nutnost uhradit případné změny územních plánů krajem ([§45](#) odst. 2 stavebního zákona), s výjimkou, kdy příslušnou část aktualizace ZÚR vyvolala výhradní potřeba obce,
- 2) náhradu za změnu v území vlastníků pozemků či stavby ([§102](#) stavebního zákona), pokud by bylo nezbytné zahrnout do ÚSES pozemky, které byly územním plánem určené k zastavění

Poznámka

V současnosti se v praxi objevují případy potřeby zahrnutí požadovaných změn vymezení R a NR ÚSES (dle koncepčního podkladu) oproti platnému vymezení ÚSES v ZÚR do územního plánu před schválením aktualizace ZÚR (především z důvodů časové náročnosti projednávání ÚPD). V územním plánu je tedy vymezen NR a R ÚSES dle požadavků nadřazené dokumentace a navíc i koncepční vymezení, ale to je vymezeno jako hierarchická úroveň místního ÚSES. To umožní hájit zájmy ochrany přírody dle koncepčního vymezení do doby vydání aktualizace ZÚR a zároveň

naplnit díkci stavebního zákona z hlediska závaznosti nadřazené dokumentace. Po vydání aktualizace ZÚR, v rámci které dojde k úpravě vymezení NR či R ÚSES dle koncepčního vymezení, bude provedena změna ÚP a v souladu s nadřazenou dokumentací budou v ÚP vymezené koncepční NR a R skladebné části v podobě místního ÚSES povýšeny na požadovanou hierarchickou úroveň (R či NR ÚSES) a metodicky či koncepčně nevhodné stávající vymezení ÚSES, bude z ÚP vypuštěno v souladu s aktualizovanou nadřazenou dokumentací. Tato praxe se odehrává obvykle v případech, kdy je k požadované změně ve vymezení ÚSES oproti platné nadřazené ÚPD projednaný plán ÚSES a uzavřena dohoda o této požadované změně s místní samosprávou.

5.1.2 Upřesnění a vymezení v ÚP, ÚR, KPÚ či LHP

V rámci ÚP, ÚR, KPÚ či LHP dochází ke zpřesňování vymezení R a NR ÚSES z nadřazené dokumentace vždy v návaznosti s místním ÚSES, aby dohromady vytvořily propojenou reprezentativní síť. To je odborná práce autorizovaného projektanta ÚSES, který musí být při zpracování ÚSES do ÚP, ÚR, KPÚ, či LHP vždy přítomen. Nejedná se pouze o převod měřítka, ale také o upřesnění skladebných částí ÚSES při dodržení metodických principů vymezování ÚSES. Pro lepší orientaci je vhodné provádět upřesnění alespoň nad katastrální mapou, nejlépe na pozemky či existující rozhraní, aby bylo možné identifikovat pozemky, zahrnující vymezenou skladebnou část ÚSES co nejlépe a dalo se pak dle tohoto vymezení rozhodovat o daném území.

5.1.2.1 Nadregionální ÚSES

Skládá se z nadregionálních biocenter (NRBC) a nadregionálních biokoridorů (NRBK), které jsou většinou vymezovány jako složené biokoridory a jejich součástí jsou vložena regionální (RBC) či místní (lokální) biocentra (LBC). Plán NR ÚSES se zpracovává v měřítku 1:50.000 a větším (dle vyhlášky [č. 395/1992 Sb.](#)).

Závazně je NR ÚSES vymezen v ZÚR všech krajů v měřítku 1:100.000 (v odůvodněných případech v měřítku 1:50.000 nebo 1:200.000) v podobě ploch a koridorů nadmístního či republikového významu.

Vymezení NR ÚSES v zásadách územního rozvoje krajů vychází z plánu NR ÚSES, který je dle vyhlášky [č. 395/1992 Sb.](#) zpracován v měřítku 1:50.000 a podrobnějším. Obecně jsou do NRBK vkládána regionální biocentra v rámci vymezování regionálního ÚSES v ZÚR, případně v plánu R ÚSES. Vkládání biocenter místní hierarchické úrovně a upřesňování biokoridorů do skladebných částí probíhá až na úrovni plánu M ÚSES (většinou na území ORP), případně při upřesňování závazného vymezení z nadřazené dokumentace v rámci pořizování ÚP či při komplexní pozemkové úpravě.

Vymezení NR ÚSES musí vždy provádět autorizovaný projektant územních systémů ekologické stability [1\),4\)](#).

Je-li to možné a není-li to v rozporu s celostátní koncepcí, je vhodné tyto koridory vymezovat mimo zastavěné části obcí a měst (kromě vodních a nivních koridorů vázaných na toky, které protékají i obcemi a městy, přičemž nivní koridor je s vodním většinou úzce spjat). Následně je nezbytné upřesnit daný koridor ÚSES do skladebných částí. V případě vedení koridoru přes zastavěné území je nezbytné pracovat s jasně definovanými podmínkami pro upřesnění a podmínkami funkčního využití území (ploch).

Podmínky pro upřesnění NR ÚSES (úkoly pro územní plánování):

- upřesnit a stabilizovat vymezení ploch a koridorů NR ÚSES ze ZÚR v rámci ÚP a doplnit ho skladebnými částmi regionálního a místního ÚSES
- respektovat plochy NRBK s přípustným upřesněním vedení trasy NRBK v rámci ÚP, respektovat charakter NRBK, jeho limitující parametry [7\)](#) a stanovit podmínky pro zlepšení ekostabilizační funkce NRBK,
- respektovat vymezení ploch NRBC a stanovit podmínky pro zlepšení ekostabilizační

- funkce NRBC, nevymezovat NRBC v současně zastavěném území, případně vyjmout z plochy NRBC již současná zastavěná území a zastavitelné plochy,
- vymezovat plochy biocenter a plochy biokoridorů jako plochy přírodní (vhodné pro funkční skladebné části) nebo jako překryvnou funkci pro jiné plochy (např. plochy zemědělské, lesní atd.), za podmínky zachování průchodnosti koridoru mohou být překříženy plochami dopravní a technické infrastruktury,
 - s výjimkou koridorů vázaných na vodní toky upřesňovat NRBC mimo současně zastavěná území a zastavitelné plochy tak, aby byly dodrženy metodické postupy a provázanost systému ÚSES jako celku a zároveň tak, aby byl v co největší míře vymezen na plochách přírodních či plochách, kde nedochází ke střetu se schválenými záměry.

5.1.2.2 Regionální ÚSES

Je tvořen regionálními biocentry (RBC) a regionálními biokoridory (RBK), do kterých jsou vložena místní biocentra (LBC). Musí navazovat na nadregionální i místní síť. Plán R ÚSES se zpracovává v návaznosti na NR ÚSES v měřítku 1:50.000 a větším (dle vyhlášky [č. 395/1992 Sb.](#)).

Závazně je R ÚSES vymezen v ZÚR všech krajů v měřítku 1:100.000 (v odůvodněných případech v 1:50.000 nebo 1:200.000) v podobě ploch a koridorů nadmístního či republikového významu.

Vymezení R ÚSES v ZÚR krajů vychází z plánu R ÚSES, který je dle vyhlášky [č. 395/1992 Sb.](#) zpracován v měřítku 1:50.000 a větším. Vkládání biocenter místní hierarchické úrovně a upřesňování biokoridorů do skladebných částí probíhá až na úrovni plánu M ÚSES (většinou na území ORP), případně při upřesňování závazného vymezení z nadřazené dokumentace v rámci územně plánovacích dokumentací obcí či při komplexní pozemkové úpravě.

Vymezení R ÚSES musí vždy provádět autorizovaný projektant územních systémů ekologické stability [1\), 4\)](#).

Je-li to možné a není-li to v rozporu s celostátní koncepcí, je vhodné tyto koridory vymezovat mimo zastavěné části obcí a měst (kromě vodních a nivních koridorů vázaných na toky, které tečou i obcemi a městy, přičemž nivní koridor je s vodním většinou úzce spjat).

Následně je nezbytné upřesnit daný koridor ÚSES do skladebných částí. V případě vedení koridoru přes zastavěné území je nezbytné pracovat s jasně definovanými podmínkami pro upřesnění a podmínkami funkčního využití území (ploch).

Podmínky pro upřesnění R ÚSES (úkoly pro územní plánování):

- upřesnit a stabilizovat vymezení ploch a koridorů R ÚSES ze ZÚR v rámci ÚP a doplnit ho skladebnými částmi místního ÚSES,
- respektovat plochy RBK s přípustným upřesněním vedení trasy RBK v rámci ÚP, respektovat charakter RBK, jeho limitující parametry [7\)](#) a stanovit podmínky pro zlepšení ekostabilizační funkce RBK,
- respektovat vymezení ploch RBC a stanovit podmínky pro zlepšení ekostabilizační funkce RBC, nevymezovat RBC v současně zastavěném území, případně vyjmout z plochy RBC již současná zastavěná území a zastavitelné plochy,
- vymezovat plochy biocenter jako plochy přírodní, plochy biokoridorů mohou být vymezeny jako plochy přírodní (vhodné pro funkční biokoridory) nebo jako překryvná funkce pro jiné plochy (např. plochy zemědělské, lesní atd.), za podmínky zachování průchodnosti koridoru mohou být překříženy plochami dopravní a technické infrastruktury,
- kromě na toky vázaných koridorů upřesňovat RBK mimo současně zastavěná území a zastavitelné plochy tak, aby byly dodrženy metodické postupy a provázanost systému ÚSES jako celku a zároveň tak, aby byl v co největší míře vymezen na plochách přírodních či plochách, kde nedochází ke střetu se schválenými záměry.

5.1.2.3 Místní ÚSES = lokální ÚSES

Skládá se z místních biocenter, místních biokoridorů a často i opatření k vytváření systému

ekologické stability, jeho síť je nejhustší. Plán M ÚSES musí být zpracován v návaznosti na NR a R ÚSES, které musí být do daného měřítka upřesněny, většinou v měřítku 1:5.000 a větším (dle vyhlášky [č. 395/1992 Sb.](#)). Závazně je místní ÚSES vymezován v územním plánu, schváleném návrhu KPÚ, přijatém LHP a územním rozhodnutím. Musí vycházet vždy z vyšších hierarchických úrovní ÚSES (NR a R ÚSES) a dotvářet svým vymezením komplexní a propojený systém ÚSES. V rámci přípravy územně plánovací dokumentace s komplexním řešením všech zájmů na využívání území či při zpracování plánu M ÚSES ve vymezeném území (katastrálním území, území ORP, území CHKO či NP apod.) dochází i k upřesnění vymezení NRBK a RBK a ke vkládání biocenter místní hierarchické úrovně. Vymezení M ÚSES musí vždy provádět autorizovaný projektant územních systémů ekologické stability [1\), 4\)](#).

Poznámka

V územním plánu se zpravidla nevymezují opatření k vytváření systému ekologické stability (doplňkové výsadby, interakční prvky apod.), ale mohou být řešeny v rámci KPÚ, případně regulačního plánu.

5.2 Funkční využití ploch pro ÚSES

Je potřebné vymezovat ÚSES tak, aby byly dodrženy metodické postupy a provázanost systému ÚSES jako celku. V co největší míře musí být vymezen na plochách přírodních či plochách, kde nedochází ke střetu se stávajícími funkcemi území, schválenými záměry, přitom musí být zvažovány oprávněné zájmy uživatelů území. V rámci upřesňování ÚSES je nezbytné vyjmout zastavěné a zastavitelné plochy (dle platných ÚPD), které nemají z hlediska fungování ÚSES potenciál stát se do budoucna funkční součástí ÚSES.

Rozdíl ve funkčním využití je i mezi jednotlivými skladebnými částmi. Plochy určené pro umístění biocentra musí být chráněny před změnou využití území, která by snížila dosažený stupeň ekologické stability, a před umisťováním záměrů (zejména staveb), které jsou v rozporu s hlavní funkcí těchto ploch, tedy funkcí přírodní. Plochy určené pro biokoridory musí být chráněny především z hlediska zachování jejich průchodnosti. Je možné do nich umisťovat dopravní a technickou infrastrukturu, která nezpůsobí jejich přerušení (případně zajistí průchodnost jiným opatřením - zvětšení kapacity mostu, zlepšení technických parametrů propustku, návrhem vhodného technického řešení - podchod, nadchod - více viz [kapitola 7](#)). Toto funkční využití platí i pro biocentra vložená do vyšší hierarchie (RBC vložená do NRBK apod.).

Doporučené podmínky využití (přípustné, nepřípustné, podmíněně přípustné), nejsou-li podrobněji obsaženy v plánu ÚSES:

- přípustné využití - opatření ve prospěch zvýšení funkčnosti ÚSES (revitalizace, renaturace, výsadby autochtonních druhů, probírky, samovolná sukcese, zatravnění apod.),
- podmíněně přípustné využití - opatření k hospodaření na daných plochách - zemědělství, lesnictví apod., která nepovedou ke snížení stabilizační funkce ÚSES, zneprůchodnění či přerušení kontinuity ÚSES,
- nepřípustné využití - v biocentrech umisťování nových staveb včetně staveb sloužících pro výrobu energie, neprůchodného oplocení či ohrazení; v biokoridorech umisťování nových staveb kromě staveb dopravní a technické infrastruktury, které ale musí být vždy zprůchodněny, neprůchodného oplocení či ohrazení,

Poznámka

Ani přechodně nelze do nefunkčních anebo částečně funkčních skladebných částí ÚSES umisťovat funkce, které by znemožnily jejich pozdější realizaci či zabránily uvedení plochy do požadovaného cílového stavu.

V případě změny funkčního využití ploch apod. zahrnutých do ÚSES se vždy vyjadřuje kompetentní OOP. Jedná-li se o např. RBC vložené do NRBK, pak jsou kompetentní k vyjádření jak OOP KÚ, tak OOP MŽP.

6. PŮSOBNOST ORGÁNŮ STÁTNÍ SPRÁVY VE VZTAHU K ÚSES

6.1 Zásady územního rozvoje

- vydání ZÚR, aktualizace ZÚR

viz [stavební zákon](#)

- dotčené orgány státní správy a jejich kompetence ve vztahu k ÚSES

- 1) MŽP** - je kompetentní k vymezení nadregionálního územního systému ekologické stability (dle [§79](#) odst. 3) písm. a) a q) zákona o ochraně přírody a krajiny) (tj. k tvorbě plánu NR ÚSES a jeho poskytování do ÚAP obcím s rozšířenou působností i krajům jako podklad pro aktualizace ZÚR nebo pořízení nových) a uplatňuje z tohoto hlediska požadavky k návrhu zprávy o uplatňování ZÚR, a stanoviska k návrhu aktualizace ZÚR nebo návrhu ZÚR
- 2) KÚ** - odbory s působností na úseku ochrany přírody a krajiny a územního plánování musí úzce spolupracovat.
 - 1. OPUOP** - je kompetentní k vymezení regionálního územního systému ekologické stability (tj. k tvorbě plánu R ÚSES a jeho poskytování do ÚAP obcím s rozšířenou působností a poskytování krajským úřadům jako podklad pro pořízení ZÚR), který uplatňuje v návrhu ZÚR na území ve své působnosti mimo území NP, jejich ochranného pásma a CHKO a území vojenských újezdů; dále uplatňuje z tohoto hlediska požadavky v rámci konzultace návrhu zprávy o uplatňování ZÚR a stanoviska k návrhu aktualizace ZÚR nebo návrhu ZÚR
 - 2. OPUUP** - pořizuje ZÚR (příprava a projednání zprávy o uplatňování ZÚR, společné jednání o návrhu s případným řešením rozporů, řízení o vydání zásad územního rozvoje, předložení k vydání a nabytí účinnosti),
 - 3. Zastupitelstvo kraje** - schvaluje zprávu o uplatňování ZÚR, rozhoduje o námitkách, vydává územně plánovací dokumentaci kraje (ZÚR, regulační plán)
- 3) Správa NP, CHKO** - je kompetentní k vymezení regionálního ÚSES na území NP, jejich ochranných pásmech a CHKO (tj. k tvorbě plánu R ÚSES a jeho poskytování do ÚAP obcím s rozšířenou působností a poskytování krajským úřadům jako podklad pro pořízení ZÚR) a uplatňuje z tohoto hlediska požadavky k návrhu zprávy o uplatňování ZÚR a stanoviska k návrhu aktualizace ZÚR nebo návrhu ZÚR
- 4) Obce** - uplatňují požadavky v rámci konzultace návrhu zprávy o uplatňování ZÚR a námítky k návrhu aktualizace ZÚR nebo návrhu ZÚR
- 5) MO** - z hlediska NR a R ÚSES uplatňuje požadavky v rámci konzultace návrhu zprávy o uplatňování ZÚR a stanoviska k návrhu aktualizace ZÚR nebo návrhu ZÚR na území vojenských újezdů
- 6) Újezdní úřady** - jsou kompetentní k vymezení regionálního ÚSES (tj. k tvorbě plánu R ÚSES a jeho poskytování do ÚAP obcím s rozšířenou působností a poskytování krajským úřadům jako podklad pro pořízení ZÚR) na území vojenských újezdů.

Poznámka:

V rámci těchto požadavků uplatní aktuální a odborně správné vymezení ze zpracovaných plánů ÚSES, které poskytly do ÚAP, případně které vzniklo v období mezi aktualizacemi ÚAP.

Výkresy, které jsou součástí grafické části ZÚR jsou vydávány v měřítku 1:100.000, 1:50.000 případně 1:200.000.

6.2 Pořizování ÚPD obcí

- pořizování nového ÚP

viz stavební zákon, [§43](#) až [§57](#)

- změna ÚP

viz stavební zákon, §55

- dotčené orgány státní správy a jejich kompetence ve vztahu k ÚSES

- 1) MŽP** - nemá kompetenci ze zákona o ochraně přírody a krajiny k uplatnění požadavků⁶⁾ z hlediska nadregionálního územního systému ekologické stability v procesu pořizování ÚPD obcí. MŽP jako orgán ochrany přírody, kompetentní k vymezování NR ÚSES, však metodicky vede orgány ochrany přírody a krajiny a v případě, že je v procesu pořizování ÚPD obcí zjištěn nesoulad vymezení ÚSES či stanovení podmínek jeho využití s vymezením či podmínkami stanovenými v nadřazené dokumentaci³⁾ pro využití ploch s vymezeným ÚSES, resp. pro jeho realizaci, kterým může dojít ke snížení funkčnosti jednotlivých skladebných částí ÚSES, případně funkčnosti celého systému ÚSES v území, je pořizovatel povinen toto pochybení napravit, jinak se uplatní ustanovení §54 odst. 5 stavebního zákona.
- 2) KÚ** - odbory s působností na úseku ochrany přírody a krajiny a územního plánování musejí úzce spolupracovat.
- 1. OPUOP** - uplatňuje požadavky z hlediska R a NR ÚSES na území ve své působnosti mimo území NP, jejich ochranného pásma a CHKO a území vojenských újezdů k návrhu zadání ÚP nebo návrhu zprávy o uplatňování územního plánu, a to především z hlediska dodržení metodických podmínek pro upřesnění skladebných částí ÚSES z nadřazené dokumentace a nastavení podmínek využití ploch a koridorů ÚSES R a NR ÚSES z nadřazené dokumentace, uplatňuje stanoviska ke konceptu a návrhu ÚP, ke společnému jednání a k uplatněným námitkám a připomínkám v rámci veřejného projednání ÚP u obcí s rozšířenou působností a dále k ostatním ÚP a RP, není-li příslušný jiný orgán ochrany přírody
- 2. OPUUP** - sledují soulad vymezení ÚSES R a NR hierarchické úrovně v ZÚR s jejich upřesněním v konceptu a návrhu ÚP obce a návaznosti z hlediska širších územních vztahů (zejména s okolními obcemi) na území ve své působnosti v souladu s §51 odst. 2 stavebního zákona
- 3) Správa NP, CHKO** - sledují soulad s vymezením ÚSES NR, R a M hierarchické úrovně na území ve své působnosti, uplatňují požadavky z hlediska NR, R a M ÚSES k návrhu zadání ÚP nebo návrhu zprávy o uplatňování územního plánu, stanoviska ke konceptu a návrhu ÚP, ke společnému jednání a k uplatněným námitkám a připomínkám v rámci veřejného projednání, pořizují plány R a M ÚSES a na jejich základě poskytují údaje do ÚAP
- 4) ORP** - odbory s působností na úseku ochrany přírody a krajiny a územního plánování musí úzce spolupracovat.
- 1. OPUOP** - uplatňuje požadavky z hlediska M ÚSES na území ve své působnosti mimo území NP, jejich ochranného pásma a CHKO a území vojenských újezdů k návrhu zadání ÚP nebo návrhu zprávy o uplatňování územního plánu, stanoviska ke konceptu a návrhu ÚP ke společnému jednání a k uplatněným námitkám a připomínkám v rámci veřejného projednání, pořizují plány M ÚSES a na jejich základě poskytují údaje do ÚAP
- 2. OPUUP** - pořizují územní plány
- 5) PO** - nemají kompetenci k vymezování ÚSES, vyjma ÚSES jako součást jeho upřesnění v rámci pořízení územního plánu (pořizování ÚP dle §6 odst. 2 stavebního zákona),
- 6) O** - nemají kompetenci k vymezování ÚSES, vyjma ÚSES jako součást jeho upřesnění v rámci pořízení územního plánu (pořizování ÚP dle §6 odst. 2 stavebního zákona), uplatňují podněty k návrhu zadání ÚP, návrhu zprávy o uplatňování ÚP sousedních obcí, připomínky ke konceptu a k návrhu (např. z hlediska návaznosti ÚSES na hranicích mezi obcemi),

- 7) MO** - na území vojenských újezdů uplatňují požadavky z hlediska NR, R a M ÚSES k návrhu zadání ÚP nebo návrhu zprávy o uplatňování územního plánu, stanoviska ke konceptu a návrhu ÚP ke společnému jednání a k uplatněným námitkám a připomínkám v rámci veřejného projednání
- 8) Újezdní úřady** - na území vojenských újezdů pořizují územní plány, pořizují plány R a M ÚSES pro tato území a na jejich základě poskytují údaje do ÚAP

Poznámka:

Je třeba si uvědomit, že je v zájmu OOP vydávat stanoviska v procesu pořizování ÚPD, protože bez stanoviska (za které však může být považováno i nereagování v procesu pořizování ÚPD) orgánů ochrany přírody není možné plnohodnotně hájit zájmy správného vymezení ÚSES v ÚPD. Tedy OOP jsou jediným orgánem, který může ve spolupráci s orgány s působností na úseku územního plánování v rámci společného zájmu udržitelného rozvoje a ochrany hodnot území hájit odborně a metodicky správné vymezení ÚSES dle aktuálního plánu ÚSES (či jiného oborového dokumentu) v následně vydané ÚPD.

6.3 Komplexní pozemkové úpravy

- **záměr na provedení KPÚ** - Pozemkovými úpravami se ve veřejném zájmu prostorově a funkčně uspořádávají pozemky, scelují se nebo se dělí a zabezpečuje se jimi přístupnost a využití pozemků a vyrovnání jejich hranic tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků půdy. V těchto souvislostech se k nim uspořádávají vlastnická práva a s nimi související věcná břemena. Současně se jimi zajišťují podmínky pro zlepšení životního prostředí, ochranu a zúrodnění půdního fondu, vodní hospodářství a zvýšení ekologické stability krajiny. Výsledky pozemkových úprav slouží pro obnovu katastrálního operátu a jako podklad pro územní plánování.
- **obsah KPÚ (viz. §9 odst. 8 zákona o pozem. úpravách)** - Návrhu nového uspořádání pozemků vlastníků předchází zpracování plánu společných zařízení, kterými jsou zejména
 - 1) opatření sloužící ke zpřístupnění pozemků jako polní nebo lesní cesty, mostky, propustky, brody, železniční přejezdy a podobně,
 - 2) protierozní opatření pro ochranu půdního fondu jako protierozní meze, průlehy, zasakovací pásy, záchytné příkopy, terasy, větrolamy, zatravnění, zalesnění a podobně,
 - 3) vodohospodářská opatření sloužící k neškodnému odvedení povrchových vod a ochraně území před záplavami jako nádrže, rybníky, úpravy toků, odvodnění, ochranné hráze, suché poldry a podobně,
 - 4) opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí, zvýšení ekologické stability jako místní územní systémy ekologické stability, doplnění, popřípadě odstranění zeleně a terénní úpravy a podobně.
- **Pozemkové úřady, projektanti pozemkových úprav**

V souladu s platnou legislativou upřesňují vymezení ÚSES z platné územně plánovací dokumentace (ZÚR, ÚP), případně na základě pravomocných územních rozhodnutí s přihlédnutím k aktuálnímu plánu ÚSES. Platné vymezení by mělo být k dispozici v ÚPD obce či kraje, která ji vydala ([§173](#) správního řádu), jako podklad mohou sloužit plány ÚSES, které jsou k dispozici na OOP obce či kraje.
- **dotčené orgány státní správy a jejich kompetence ve vztahu k ÚSES**
 - 1) **MŽP** - nemá kompetenci ze zákona o ochraně přírody a krajiny pro uplatňování požadavků a stanovení podmínek k ochraně zájmů či zařízení (podle zvláštních předpisů) v území dotčených pozemkovými úpravami, neboť vymezení NR ÚSES v rámci KPÚ musí vždy respektovat platné vymezení v územně plánovací dokumentaci kraje nebo obce.
 - 2) **KÚ** - odbory s působností na úseku ochrany přírody a krajiny a územního plánování musí úzce spolupracovat.

- 1. OPUOP** - uplatňují požadavky a stanovují podmínky na území ve své působnosti mimo území NP, jejich ochranného pásma, CHKO a území vojenských újezdů z hlediska NR a R ÚSES v území dotčených pozemkovými úpravami, a to především z hlediska dodržení metodických podmínek pro upřesnění skladebných částí ÚSES z nadřazené dokumentace a sledují soulad vymezení ÚSES R a NR hierarchie v ZÚR s upřesněním v návrhu KPÚ
- 2. OPUUP** - na vyžádání poskytují závazné vymezení ÚSES ze ZÚR v případě, že není R a NR ÚSES zpřesněn v územním plánu v souladu se ZÚR, neboť ZÚR i ÚP musí být respektovány při zpracování KPÚ
- 3) Správa NP, CHKO** - na území NP, jejich ochranných pásem a CHKO sledují soulad návrhu KPÚ s vymezeným a schváleným ÚSES v ÚPD a uplatňují požadavky na vymezení NR, R i M ÚSES na území NP, jejich ochranných pásem a území CHKO dotčeném pozemkovými úpravami.
- 4) ORP** - odbory s působností na úseku ochrany přírody a krajiny a územního plánování musí úzce spolupracovat.
 - 1. OPUOP** - uplatňují požadavky na stanovení podmínek na území ve své působnosti mimo území NP, jejich ochranného pásma, CHKO a území vojenských újezdů z hlediska vymezení M ÚSES a návaznosti na upřesněné vymezení R a NR ÚSES v ÚPD či plánu ÚSES v území dotčeném pozemkovými úpravami
 - 2. OPUUP** - sledují soulad návrhu KPÚ s vymezeným a schváleným ÚSES v ÚPD. Je-li ÚPD vydána před zpracováním KPÚ, je ÚPD závazným podkladem. Je-li ÚPD vydána po schválení KPÚ (respektive Plánu společných zařízení), pak musí ÚPD respektovat právní stav území po schválení KPÚ (tj. vymezení ÚSES v ní schválené).
- 5) MO, újezdní úřady** - na území vojenských újezdů ani pozemcích a stavebách, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu, pozemkové úpravy neprobíhají.

Poznámka

Schválené KPÚ před vydáním ÚPD a KPÚ schválené v souladu s ÚPD jsou podle §27 odst. 3 stavebního zákona údaji o území a jsou PÚ poskytovány bezodkladně po jejich vzniku.

Mnohá opatření, realizovaná v rámci KPÚ pod body 2) a 3), mohou při vhodném provedení naplnit i požadavky bodu 4).

6.4 Územní a stavební řízení

- **výstavba, terénní úpravy, změna využití území apod.**

- **dotčené orgány státní správy a jejich kompetence ve vztahu k ÚSES**

1) MŽP - nemá kompetenci za zákona o ochraně přírody a krajiny k uplatnění požadavků⁶⁾ z hlediska nadregionálního územního systému ekologické stability v procesu územním a/nebo stavebním řízení. MŽP jako orgán ochrany přírody kompetentní k vymezování NR ÚSES však metodicky vede orgány ochrany přírody a krajiny. V případě, že je v územním a/nebo stavebním řízení zjištěn nesoulad vymezení ÚSES či stanovení podmínek jeho využití s vymezením či podmínkami stanovenými v nadřazené dokumentaci pro využití ploch s vymezeným ÚSES, resp. pro jeho realizaci, kterým může dojít ke snížení funkčnosti jednotlivých skladebných částí ÚSES, případně funkčnosti celého systému ÚSES v území, je příslušný stavební úřad (dle §90 stavebního zákona) povinen postupovat dle vydané ÚPD.

2) KÚ - odbory s působností na úseku ochrany přírody a krajiny a územního plánování musí úzce spolupracovat.

1. OPUOP - nemá kompetenci za zákona o ochraně přírody a krajiny k uplatnění požadavků⁶⁾ z hlediska regionálního územního systému ekologické stability

v územním a/nebo stavebním řízení. KÚ jako orgán ochrany přírody kompetentní k vymezení R ÚSES však metodicky vede orgány ochrany přírody a krajiny. V případě, že je v územním a/nebo stavebním řízení zjištěn nesoulad vymezení ÚSES či stanovení podmínek jeho využití s vymezením či podmínkami stanovenými v nadřazené dokumentaci pro využití ploch s vymezeným ÚSES, resp. pro jeho realizaci, kterým může dojít ke snížení funkčnosti jednotlivých skladebných částí ÚSES, případně funkčnosti celého systému ÚSES v území, je příslušný stavební úřad (dle §90 stavebního zákona) povinen postupovat dle vydané ÚPD.

2. OPUÚP - prvoinstanční rozhodování ve vybraných případech, správní orgán nadřízený správnímu orgánu, který vydal územní rozhodnutí, odvolací orgán,

- 3) Správa NP, CHKO** - na území NP, jejich ochranných pásem a CHKO dle závazné územně plánovací dokumentace případně aktuálního plánu R a M ÚSES, pokud je s ní v souladu (upřesňující oborový podklad), vydávají stanoviska k záměru z hlediska zákona o ochraně přírody a krajiny (tj. M, R i NR ÚSES a podmínek jeho ochrany).
- 4) Stavební úřad** - posuzuje soulad záměru s vydanou ÚPD a veřejnými zájmy, podkladem pro činnost stavebního úřadu jsou rovněž ÚAP (§25 stavebního zákona).
- 5) ORP** - odbory s působností na úseku ochrany přírody - OPUOP - na území ve své působnosti mimo území NP, jejich ochranného pásma, CHKO a území vojenských újezdů dle závazné územně plánovací dokumentace případně plánu M ÚSES, pokud je s ní v souladu (upřesňující oborový podklad), vydávají stanoviska k záměru z hlediska zákona o ochraně přírody a krajiny (tj. M, R i NR ÚSES a podmínek jeho ochrany). Pokud je v rámci územního či stavebního řízení vydáváno závazné stanovisko k zásahu do VKP, pak jeho součástí musí být i stanovisko z hlediska ÚSES, neboť se jedná o stejnou ekologicko stabilizační funkci, která ovlivňuje jak fungování významného krajinného prvku, tak skladebné části ÚSES. Závazné stanovisko pak musí obsahovat i podmínky z plánu ÚSES případně ÚPD. Pokud je pro rozhodování OOP nezbytné získat další podklady, může rozhodnout o zpracování biologického hodnocení (podle §67 ve smyslu §45 i zákona o ochraně přírody a krajiny), které by mělo obsahovat i popis a vyhodnocení biologických prvků krajiny (dle §18 odst. 3 písm. a) vyhlášky č. 395/1992 Sb.), dále vliv záměru na biotopy a návrhy opatření.
- 6) MO** - nemá kompetenci za zákona o ochraně přírody a krajiny k uplatnění požadavků⁶⁾ z hlediska regionálního systému ekologické stability v územním a/nebo stavebním řízení.
- 7) Újezdní úřady** - posuzují soulad záměru s vydanou ÚPD a veřejnými zájmy

Poznámka:

Z povahy schváleného ÚSES v ÚPD, kde by měly být již všechny kolize s jinými zájmy v území z hlediska funkčního využití ploch a z hlediska podmínek využití území vyřešeny, by měla být snaha o umístění záměrů do ÚSES považována za nepřipustnou (dáno podmínkami pro využití ploch, jak jsou stanoveny v ÚPD). Charakterem však některé záměry jako liniová zařízení technické infrastruktury vedená zemí (kabelové vedení, potrubí apod.), ve výjimečných případech dopravní infrastruktura, pokud je zachována funkčnost a spojitost systému, což je nezbytné posuzovat vždy u konkrétních staveb, nemusí nepřipustný zásah znamenat a není pak důvod jim paušálně bránit.

V případě žádosti o povolení záměru implikujícího dotčení vymezeného ÚSES by měl vypracovat projektant ÚSES hodnocení vlivů tohoto záměru na daný ÚSES, v krajním případě navrhnout změnu vymezení, pokud je metodicky přípustná a odůvodněná.

7. ZAJIŠTĚNÍ PROSTUPNOSTI KRAJINY PRO ŽIVOČICHY V MÍSTĚ KŘÍŽENÍ DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY SE SKLADEBNÝMI ČÁSTMI ÚSES

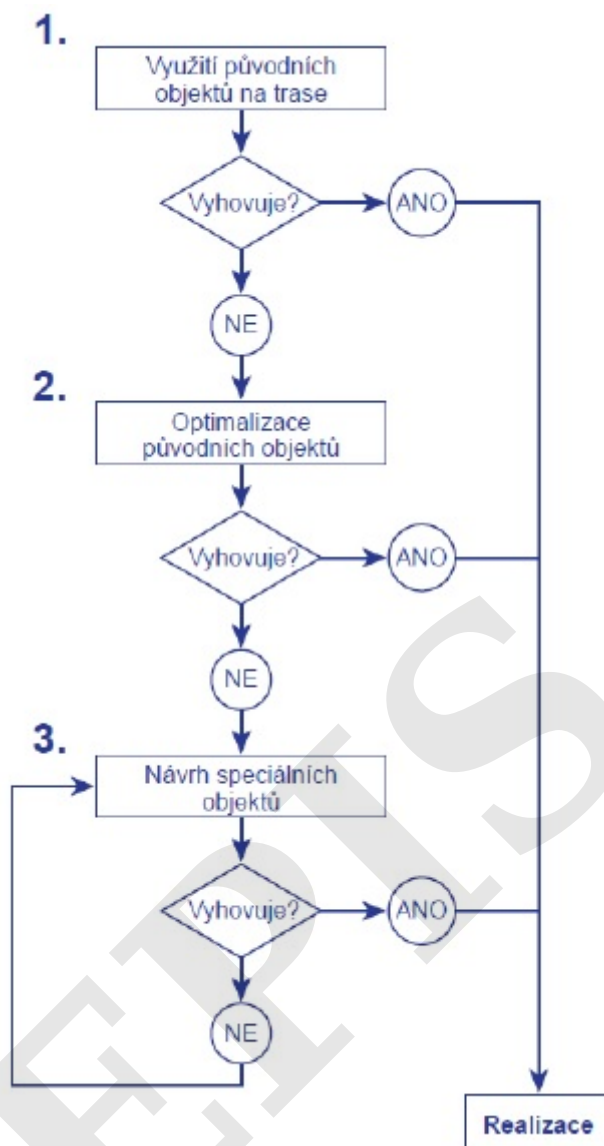
ÚSES nelze chápat jako základní nástroj zprůchodňování krajiny pro volně žijící živočichy, neboť principy jeho vymezování jsou postaveny spíše na propojení shodných typů společenstev, kdežto volně žijící živočichové procházejí krajinu napříč ekosystémy.

Přesto je zprůchodňování dopravní infrastruktury v místě křížení se skladebnými částmi ÚSES specifickým tématem zajištění prostupnosti pro volně žijící živočichy.

Dle konkrétní situace a zvážení místních podmínek se definování potřeby řešit prostupnost dopravní infrastruktury i způsoby tohoto řešení odvíjí primárně od nároků živočichů, resp. od významu území z hlediska potřeby volně žijících živočichů toto území procházet a nároků na propojení ekosystémů. Spolupracovat by měli jak zoologové, tak projektant ÚSES.

Vodůvodněných případech, kdy daná dopravní infrastruktura představuje možnou překážku volnému průchodu volně žijících živočichů, uplatní příslušný DO požadavek na posouzení záměru dopravní infrastruktury v podrobnosti odpovídající pořizované dokumentaci na základě zmocnění v ustanovení [§10](#) i odst. 3 zákona o posuzování vlivů.

Při rekonstrukcích stávajících dopravních staveb (ale i budování nových) je nezbytné zlepšit jejich prostupnost, a to alespoň pro menší živočichy - např. požadovat zlepšení technických parametrů propustků, mostků, lávek, opatření pro zlepšení vstupu a výstupu do propustků apod.). Výběr konkrétních řešení migračních profilů a objektů na dopravních stavbách závisí na mnoha faktorech (viz obr. 1).

Obr. 1. Schéma rozhodování o případné optimalizaci stávajících objektů na trase dopravní infrastruktury ve vztahu k zlepšení podmínek průchodnosti této dopravní infrastruktury.

Více informací o možných úpravách (mnohdy technicky nenáročných a bez nutnosti výraznějších finančních investic) naleznete v níže uvedených publikacích:

Mosty přes vodní toky - ekologické aspekty a požadavky, Hlaváč V., Anděl P., Kraj Vysočina a AOPK ČR, Jihlava, 2008.

http://www.evernia.cz/Dispatcher?view=publikace_detail&item=Mosty_pres_vodni_toky

Průchodnost silnic a dálnic pro volně žijící živočichy, Anděl P., MŽP, 2011.

http://www.evernia.cz/Dispatcher?view=publikace_detail&item=Pruchodnost_silnic_a_dalnic_pro_volne_zijici_zivocichy

Migrační objekty pro zajištění průchodnosti dálnic a silnic pro volně žijící živočichy, Anděl P., Hlaváč V., Lenner R. et al, Technické podmínky č. 180 MD ČR, ŘSD, 2006

http://www.evernia.cz/Dispatcher?view=publikace_detail&item=Migacni_objekty_pro_zajisteni_pruchodnosti_dalnic

Poznámka

Řešení problematiky průchodnosti krajiny obsahují další publikace firmy Evernia a v rámci odborné diskuze jsou využívány pro systémové řešení zajištění průchodnosti krajiny nejen pro

velké savce. Zatím není vyjasněn vztah této průchodnosti a ÚSES, tudíž se touto problematikou tato metodická pomůcka nezabývá.

8. TĚŽBA NEROSTŮ V ÚSES - DOHODA MEZI MŽP A MPO, ÚNOR 2009 (DOHODNUTÉ ZNĚNÍ)

Při projednávání zásad územního rozvoje krajů opakovaně vznikl rozpor mezi zájmy hájenými Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem životního prostředí, a to konkrétně ve věci vymezování ÚSES na ložiscích nerostných zdrojů a tím znemožnění budoucího využití ložiska.

Pro vyřešení těchto rozporů a minimalizaci případných budoucích střetů v této věci navrhlo MŽP ve spolupráci s MPO a ČBÚ dohodu obsahující podmínky pro těžbu v ÚSES.

V zásadách územního rozvoje krajů pak byly zapracovány pokyny respektující smysl této dohody:

„Skladebné části ÚSES je nutno prioritně stanovovat mimo plochy zjištěných a předpokládaných ložisek nerostů vzhledem k jejich nepřemístitelnosti. Tam, kde to nebude výjimečně možné, respektovat při vymezování částí ÚSES na ložiscích stanovené dobývací prostory (DP), mimo DP pak např. dočasným stanovením částí ÚSES a jeho finálním vytvořením až po skončení těžby, stanovením podmínek rekultivace.

Pokrytí vymezených biocenter a biokoridorů do ložisek nerostných surovin se vzájemně nevylučuje, protože skladebné části ÚSES nejsou překážkou využívání ložisek nerostů takovým způsobem, který zajistí vzájemnou koexistenci těžby ložisek nerostů a funkce ÚSES při probíhající těžbě, nebo zajistí budoucí obnovu dočasně omezené funkce ÚSES. Střety mezi ložisky nerostných zdrojů a stávajícím ÚSES řešit v rámci zohlednění vzájemných potřeb využití území a zákonitostí, a to jak pro ÚSES, tak i pro těžbu, při kvalifikovaném zpracování postupu rekultivace území po ukončení těžby v rámci povolení hornické činnosti nebo plánu dobývání. Plochy po těžbě nerostných surovin v území určeném pro vybudování ÚSES rekultivovat prioritně v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny.

Vymezení skladebných částí ÚSES v území ložisek tudíž není překážkou k případnému využití ložiska za podmínky, že pokud budou funkce ÚSES využitím ložiska nerostů dočasně omezeny, budou po ukončení těžby obnoveny v potřebném rozsahu.

Při řešení střetů (překryvů) ochrany nerostných surovin se skladebnými částmi ÚSES, tj. s obecnou ochranou přírody a krajiny, zohlednit tuto podmínku: Akceptovat charakter částí ÚSES a podporovat jeho funkce v cílovém stavu, a to jak při samotné těžbě, tak i při ukončování těžby a rekultivaci těžbou dotčeného území ve prospěch ÚSES.“

9. ROLE MŽP V PROBLEMATICE ÚSES: KONCEPCE, KONZULTACE, METODICKÁ ČINNOST

V souladu s §79 odstavce 3 zákona o ochraně přírody a krajiny MŽP vymezuje a hodnotí nadregionální úroveň ÚSES. Zároveň je metodickým orgánem státní správy v této problematice a kromě koncepce územního systému ekologické stability vytváří metodický rámec pro činnost státní správy, podílí se na uplatňování tohoto rámce, a to v součinnosti s ostatními resorty (zejména ve smyslu návaznosti na procesy podle stavebního zákona, zejména územního plánování, pozemkové úpravy, budování dopravní a technické infrastruktury, na zemědělské a lesnické hospodaření apod.). Současně MŽP spoluvytváří podmínky pro činnost autorizovaných projektantů ÚSES ve spolupráci s Českou komorou architektů. (www.mzp.cz , www.cka.cc)

10. DOPORUČENÍ - SPOLUPRÁCE S PROJEKTANTY ÚSES, AOPK ČR

10.1 Česká komora architektů

ČKA uděluje v souladu s ustanovením §6 zákona o autorizacích, v souladu s obecnými právními předpisy o ochraně přírody a krajiny a z pověření^{1),4)} Ministerstva životního prostředí autorizaci pro specializaci „projektování územních systémů ekologické stability“ s číselným označením A.3.1 a oprávněním užívat označení „autorizovaný projektant územních systémů ekologické stability“.

Z výše uvedených důvodů tedy projektování územních systémů ekologické stability - tj. nejen revize vymezení, nové vymezení, ale i do podrobnosti plánu či projektu, může provádět pouze projektant ÚSES autorizovaný Českou komorou architektů. V rámci postupů dle stavebního zákona, kde je nutné upřesňovat plochy nebo koridory ÚSES, je důležité, aby tuto práci prováděli pouze tito autorizovaní projektanti ÚSES, kteří poskytují záruku věcně a metodicky správného vedení a dodržení všech principů vymezování ÚSES a jsou jedinými oprávněnými osobami k těmto odborným činnostem. V případě nesprávného zpracování je pak možné podat stížnost k ČKA na jejich činnost. Kontakty na tyto autorizované osoby je možno získat na stránkách České komory architektů (www.cka.cc).

10.2 Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Orgány ochrany přírody si mohou vyžádat odbornou pomoc regionálních pracovišť Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, jejichž pracovníci mají dobrou znalost místních podmínek a mohou poskytnout informace o aktuálním stavu ekosystémů na předmětných lokalitách v rámci spolupráce s autorizovanými projektanty ÚSES.

AOPK ČR zpracovává v rámci podpory výkonu státní správy znalecké posudky a odborná stanoviska, která slouží zejména jako podklad pro rozhodování orgánů ochrany přírody při výkonu státní správy. (www.nature.cz)

11. AKTUALIZACE METODICKÉ POMŮCKY

V návaznosti na novelu [stavebního zákona](#), jejíž účinnost se předpokládá k 1. lednu 2013, proběhne 1. aktualizace této metodické pomůcky.

Podněty pro tuto aktualizaci zasílejte do 1.11.2012 písemně na adresu Ministerstvo životního prostředí, Odbor obecné ochrany přírody a krajiny, Vršovická 65, 100 00 Praha 10, případně elektronicky na následující emailové adresy: ředitel odboru obecné ochrany přírody a krajiny Ing. Jiří Klápště, jiri.klapste@mzp.cz ; vedoucí oddělení ochrany krajiny a lesa Ing. Eva Voženílková, eva.vozenilkova@mzp.cz .

Následné aktualizace budou prováděny dle závažnosti zaslaných podnětů, případně v návaznosti na novelizaci dalších právních předpisů.

Ing. Jiří Klápště, v. r.

ředitel odboru obecné ochrany přírody a krajiny

Ministerstva životního prostředí

PŘÍLOHA Č. 1

PRÁVNÍ STATUS UDĚLOVÁNÍ AUTORIZACE PRO SAMOSTATNOU SPECIALIZACI „PROJEKTOVÁNÍ ÚZEMNÍCH SYSTÉMŮ EKOLOGICKÉ STABILITY“

Pověření MŽP ze dne 7.6.1994 pod č.j. M/2121/94
Protokol k č.j. M/2121/94 podepsán dne 9.11.1994
Ing. Alešem Šulcem, náměstkem ministra za MŽP
Ing. arch. Janem Štípkem, předsedou ČKA

Výchozí právní úpravou pro zpracovávání plánů a projektů územních systémů ekologické stability je zákon [č. 114/1992 Sb.](#), o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška [č. 395/1992 Sb.](#), která tento zákon provádí. Podmínkou pro výkon těchto činností je ověření odborné způsobilosti, které bylo svěřeno rozhodnutím ministra životního prostředí České republiky pověřením České komory architektů ze dne 7. června 1994 a Prováděcím protokolem k tomuto pověření a podléhá režimu autorizace pro samostatnou specializaci „projektování územních systémů ekologické stability“. Uvedená samostatná specializace nespadá do vázané živnosti „projektová činnost ve výstavbě“; její systémové zařazení by nicméně nejspíše odpovídalo zařazení k oborům projektování v přírodě a krajině (tedy nejbližší oboru zahradní a krajinářská tvorba, jehož však není součástí). Podmínkou pro provádění těchto činností je autorizace udělená Českou komorou architektů.

Výchozí právní úpravou pro obor „krajinářská architektura“ (dříve „zahradní a krajinářská tvorba“, později „zahradní a krajinářské úpravy“), který je jedním ze tří základních oborů, pro něž je Českou komorou architektů udělována autorizace, je ustanovení [§158](#) a [§159](#) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu ([stavební zákon](#)), ve znění pozdějších předpisů, ustanovení [§4](#) odst. 2 písm. c) výše citovaného zákona o výkonu povolání a ustanovení [§2](#) a [§3](#) Autorizačního řádu České komory architektů, schváleného ministrem pro místní rozvoj dne 15.10.2008 pod č.j. 34445/2008 (aktuální znění, kterým byl nahrazen dokument z roku 2004, který nahradil dokument z roku 1998; do té doby platil dokument z roku 1992). Autorizace pro obor „krajinářská architektura“ je nutným předpokladem pro výkon „vybraných činností ve výstavbě“ pro příslušný obor, a to pouze pro zpracovávání projektů (zahradních a krajinářských).

Rovněž pro obor „územní plánování“ je výchozí právní úpravou ustanovení [§158](#) a [§159](#) citovaného stavebního zákona, ustanovení [§4](#) odst. 2 písm. b) výše citovaného zákona o výkonu povolání a ustanovení [§2](#) a [§3](#) výše citovaného autorizačního řádu. I pro tento obor uděluje Česká komora architektů autorizaci. Autorizace pro obor „územní plánování“ je nutným předpokladem pro výkon „vybraných činností ve výstavbě“ pro příslušný obor, a to pouze pro zpracovávání územně plánovacích podkladů a územně plánovací dokumentace.

Z uvedených důvodů a pro specifické rysy projektování ÚSES, při značných spojitostech se shora uvedenými obory, přikročil ministr životního prostředí na základě následujících ustanovení:

- a) ustanovení [§4](#) odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů;
- b) ustanovení [§4](#) odst. 3 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, která se odkazuje na prováděcí vyhlášku ke stavebnímu zákonu, a to vyhlášku SKVTIR [č. 186/1990 Sb.](#), o oprávnění k projektové činnosti (tato vyhláška byla zrušena zákonem [č. 360/1992 Sb.](#) a nahrazena procesem autorizace);
- c) a v souladu s metodickým pokynem MŽP ČR č.j. 600/760/94-OOP2490/1994 k postupu zadávání, zpracování a schvalování dokumentace místního systému ekologické stability; k pověření České komory architektů Ministerstvem životního prostředí ČR k výkonu správy profese a udělování autorizací pro specializaci projektování územních systémů ekologické stability ze dne 7. června 1994 s Prováděcím protokolem k tomuto pověření.

Prováděcí protokol k udělování autorizací pro projektování ÚSES

Ve smyslu ustanovení zákona [č. 114/92 Sb.](#), o ochraně přírody a krajiny, jeho prováděcí vyhlášky [č. 395/1992 Sb.](#) a zákona [č. 360/1992 Sb.](#) o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (dále jen zákon) může od 1. ledna 1995 zpracovávat dokumentaci územních systémů ekologické stability (ÚSES) pouze příslušná autorizovaná osoba. Platnost osvědčení odborné způsobilosti končí dnem 31.12.1994.

Na základě pověření Ministerstva životního prostředí č. M/2121/94 ze dne 7. června 1994 zajišťuje autorizace a dohled nad výkonem povolání zpracovatelů ÚSES Česká komora architektů. Česká komora architektů nebude nadále udělovat autorizaci pro dílčí specializaci „Tvorba ÚSES“. Tato specializace nebude součástí ani autorizace bez specifikace oboru, ani autorizace pro bor „Zahradní a krajinářská tvorba“, bude však udělovat autorizace pro samostatnou specializaci „Projektování „ÚSES“. Toto rozhodnutí se vztahuje i na autorizace již udělené.

V autorizačních řízeních pro získání autorizace a razítka „Autorizovaný projektant „ÚSES“ se bude postupovat takto:

1. Držitelé osvědčení odborné způsobilosti k projektování ÚSES

vydáváných MŽP a MH prostřednictvím Nadace ABF, mají-li nadále zájem samostatně zpracovávat dokumentaci ÚSES, mohou požádat o udělení autorizace Českou komoru architektů. Žadatelé ovšem musí splňovat podmínky podle [§7](#) zákona.

Žadatelé, kteří podají žádost nejpozději do 28. února 1995, předloží seznam jimi dokončených a rozpracovaných dokumentací ÚSES dle vlastního výběru (kromě aprobačního projektu) a absolvují zkoušku formou pohovoru u zvláštní zkušební komise ČKA, která je pro tyto zkoušky ustavována. Otázky pohovoru budou orientovány zejména na znalost vnitrokomorových řádů a obhajobu předložené práce.

Úspěšná zkouška odborné způsobilosti u Nadace ABF je v této lhůtě považována za průkaz odborného vzdělání a kvalifikace. Výše autorizačního poplatku je snížena na 200,-- Kč.

2. *Autorizovaní architekti*, kteří byli v průběhu autorizačního řízení zkoušeni z problematiky územních systémů ekologické stability a zpracovávají dokumentaci ÚSES na základě autorizace ČKA bez specifikace oboru (tzv. velká autorizace) nebo v rámci oboru „Zahradní a krajinářská tvorba“ mají možnost do 28. února 1995 požádat o další autorizační razítko s textem „Autorizovaný projektant ÚSES“. K žádosti přiloží seznam vlastních dokončených a rozpracovaných prací z projektování ÚSES a z toho jednu práci dle vlastního výběru. Po posouzení vybraných prací zkušební komise ČKA rozhodne o způsobu udělení autorizace pro projektování ÚSES buď bez pohovoru, nebo po něm, ale bez dalšího autorizačního poplatku.

Za stejných podmínek mohou razítko „Autorizovaný projektant ÚSES“ získat *autorizovaní architekti*, kteří projektují ÚSES na základě osvědčení odborné způsobilosti MŽP nebo MH.

3. *Autorizovaní architekti*, kteří na základě autorizace v České komoře architektů již na dokumentaci ÚSES spolupracovali, nadále mají zájem tuto činnost vykonávat, avšak problematika ÚSES nebyla vůbec předmětem jejich zkoušky, musí do 28. února 1995 požádat o přezkoušení a posouzení prací ÚSES. Budou přizváni ke zkoušce do 30. června 1995, zaplatí snížený autorizační poplatek 200,-- Kč a obdrží druhé autorizační razítko. Předmětem zkoušky bude jenom problematika ÚSES.

Žádost o autorizaci „Projektování ÚSES“, a to jak standardní, tak i pro všechny uvedené případy, se podává na předtištěném formuláři, který si zájemci mohou vyžádat nebo osobně vyzvednou v Kanceláři ČKA, 118 00 Praha 1, Letenská 5. Další informace obdrží žadatele v příloze spolu s formulářem žádosti.

Výše autorizačního poplatku je 500 Kč pro držitele původních osvědčení k projektování ÚSES byl tento poplatek snížen na 200 Kč. Členský příspěvek ČKA činí 4 500 Kč za rok. Všechny žádosti o

autorizaci k projektování ÚSES, podané po termínu 28.2.1995, se budou posuzovat jako nové žádosti o autorizaci za standardních podmínek uplatňovaných Českou komorou architektů.

Za požadované vzdělání ve smyslu zákona se bude uznávat pouze vysokoškolské vzdělání, jehož součástí bude studium uceleného oboru ÚSES, ukončeno zvláštní zkouškou. Vysokoškolské vzdělání přírodovědného, architektonického, lesnického nebo zemědělského směru, jehož součástí bylo studium předmětů souvisejících s ÚSES, může být uznáno jako vzdělání příbuzné.

Ing. arch. Jan Štípek, v. r.
předseda České komory architektů

Ing. Aleš Šulc, v. r.
náměstek ministra životního prostředí

V Praze dne 9. listopadu 1994

PŘÍLOHA Č. 2
LIMITUJÍCÍ PARAMETRY ÚSES

Limitující parametry biocenter a biokoridorů vychází z metodických principů vymezení ÚSES a jsou v rámci plánu ÚSES konkretizovány autorizovaným projektantem ÚSES, tj. odborně způsobilou osobou. Stanovení konkrétních limitujících parametrů všech biocenter a biokoridorů konkrétního území je výsledkem několika fází odborné činnosti při vymezení ÚSES. Limitující parametry jsou vzájemným propojením funkčních a prostorových vazeb v krajině, respektive funkční parametr skladebné části ÚSES výrazně ovlivňuje prostorový parametr, přičemž funkční parametry ÚSES vychází z rozmanitosti potenciálních ekosystémů (reprezentativnosti) a z prostorových vztahů potenciálních ekosystémů (kontinuita ÚSES jako systému).

Limitující parametry, dříve tzv. „*minimální prostorové parametry*“, byly výsledkem úrovně poznání v roce 1994 a udávají pouze to, na čem se odborná veřejnost tehdejší doby shodla. Jedná se proto pouze o *limitující parametry*, což znamená, že menší biocentrum, užší nebo delší biokoridor rozhodně nejsou schopny plnit očekávané funkce biocenter a biokoridorů. Limitující parametry ale ani nezaručují, že biocentrum nebo biokoridor budou při těchto parametrech plně funkční. Optimální limitující parametry biocenter a biokoridorů nejsou zatím dořešeny a jsou zde jen naznačeny. Proto v následujícím přehledu jsou uvedeny pouze orientační limitující parametry, které nelze překročit směrem ke zmenšení, zúžení nebo prodloužení. Stanovení konkrétního parametru je závislé na řadě dalších faktorů a je obsahem odborné činnosti autorizovaných projektantů ÚSES ČKA.

Limitující parametry se používají především na územích s nízkým koeficientem ekologické stability, kde se biocentra a biokoridory budou teprve zakládat. Tady dochází ke změně funkčního využití území a výraznému zásahu do vlastnických práv. Rozšiřování ploch ÚSES nad rámec limitujících parametrů je možné pouze na základě dohody s vlastníky pozemků.

Limitující velikosti biocenter

Biocentra místního (lokálního) významu

Minimální velikost činí 0,5 ha, 1 ha, 3 ha až 6 ha v závislosti na funkčním parametru a cílových reprezentativních ekosystémech biocentra.

Lesní a luční ekosystémy: 3 ha

Ekosystémy mokřadů a stepních lad: 1 ha

- Skalní ekosystémy: 0,5 ha
Kombinovaná lesní biocentra reprezentující dvě STG: 6 ha
- Biocentra regionálního významu
Minimální velikost činí 10 ha, 20 ha, 30 ha, 40 ha až 60 ha v závislosti na funkčním parametru a cílových ekosystémech biocentra.
Lesní ekosystémy 1. a 2. vegetačního stupně, tvrdého luhu a přírodní ekosystémy 8. a 9. vegetačního stupně: 30 ha
Lesní ekosystémy 3. a 4. vegetačního stupně: 20 ha
Lesní ekosystémy 5. vegetačního stupně: 25 ha
Lesní ekosystémy 6. a 7. vegetačního stupně: 40 ha
Lesní ekosystémy olšin a měkkého luhu, ekosystémy mokřadů a stepních lad: 10 ha
Skalní ekosystémy: 5 ha
V případě holosečného způsobu hospodaření se minimální velikost lesních biocenter zdvojnásobuje. U oligotrofních stanovišť (troficky chudých) je možné minimální velikost zmenšit o 5 ha, maximálně o 10 ha, a to diferencovaně u lesních biocenter 1. až 7. vegetačního stupně.
Optimální výměra lesního biocentra regionálního významu vesměs překračuje (z důvodů ochrany genofundu autochtonních dřevin) minimální doporučenou výměru genové základny lesních dřevin, tj. 100 ha.
- Biocentra nadregionálního významu
Minimální velikost reprezentativního biocentra činí 1000 ha a více ha, a to v závislosti na cílových ekosystémech biocentra. Rozloha jádrového území se předpokládá cca 300 ha, protože by mělo zahrnovat celou škálu typických ekosystémů daného bioregionu.
U unikátních nadregionálních biocenter není stanoven limitující parametr, ale je nutné stanovit optimální rozlohu individuálně. Rozloha vychází z aktuálního stavu unikátních ekosystémů, pro které bylo biocentrum vymezeno.
- Limitující šířky biokoridorů
- Biokoridory místního (lokálního) významu
Minimální šířka činí 15 až 20 m terestrických ekosystémů, a to diferencovaně podle typů cílových ekosystémů.
Lesní ekosystémy: 15 m
Ekosystémy mokřadů: 20 m
Ekosystémy stepních lad: 10 m
- Biokoridory regionálního významu
Minimální šířka činí 20 m, 40 m a 50 m terestrických ekosystémů, a to diferencovaně podle typů cílových ekosystémů.
Lesní ekosystémy a ekosystémy mokřadů: 40 m
Luční ekosystémy: 50 m
Ekosystémy stepních lad: 20 m
- Biokoridory nadregionálního významu
Nadregionální biokoridory nemají dosud stanovenou limitující šířku. Vždy se jedná o složený biokoridor, kde minimální šířka pouze orientačně vychází z minimální šířky regionálního biokoridoru příslušného typu.
- Limitující délky biokoridorů
- Biokoridory místního (lokálního) významu
Maximální délka činí 2000 m.
- Biokoridory regionálního významu
Maximální délka činí 500 m, 700 m a 1000 m, a to diferencovaně podle typů cílových ekosystémů. Maximální vzdálenosti dvou regionálních biocenter je

8 km, a to za předpokladu alespoň 11 vložených mezilehlých místních (lokálních) biocenter.

Lesní ekosystémy, luční ekosystémy 5. až 9. vegetačního stupně: 700 m

Mokřadní ekosystémy: 1000 m

Ekosystémy stepních lad, luční ekosystémy 1. až 4. vegetačního stupně: 500 m

Biokoridory nadregionálního významu

Maximální délka vychází orientačně z délek regionálních biokoridorů. Maximální délka činí 500 m až 700 m mezi vloženými biocentry místní (lokální) hierarchické úrovně, a to diferencovaně podle typů cílových ekosystémů.

Do nadregionálního biokoridoru musí být ve vzdálenostech maximálně 5 až 8 km vkládána regionální biocentra, a to diferencovaně dle typů cílových ekosystémů. Maximální vzdálenost dvou nadregionálních biocenter není stanovena.

Nadregionální a regionální biokoridory mohou být složené.

U složených biokoridorů se do velmi dlouhého biokoridoru vždy vkládají biocentra místní (lokální) hierarchické úrovně (po 500 m, 700 m, 1000 m), popř. regionální biocentra (po 5 až 8 km). Vzdálenosti vložených biocenter jsou uvedeny v předcházejících odstavcích.